

Utvärdering av DigiLys

En modell för ständig utveckling av lärmiljön

Spira utvärdering
Elin Törner

2015-01-15

Förord

Utvecklingen av den svenska skolan beskrivs ofta som en ödesfråga för framtiden. Med sjunkande resultat i flera mätningar är såväl utmaningar som förbättringsförslag många och varierande. Skolan behöver hitta nya vägar framåt. DigiLys är en modell för att utveckla lärmiljön, som växt fram genom flerårigt arbete i den dagliga verksamheten på skolor i Helsingborg och Landskrona. Modellen har succesivt anpassats och förbättrats för att möta behoven på skolorna och hos eleverna. Det har varit ett spännande arbete att studera denna konkreta modell som erbjuder en form för att möta flera av skolans utmaningar.

Ett varmt tack riktas till Fredrik Lindencrona och Hanna Sällemark inom Psykprojektet SKL, som varit aktiva beställare och erbjudit många viktiga inspel kring utvärderingen och dess metodik. Ett särskilt stort tack riktas också till Eva-Lotte Wissman och övriga analysteamet i Helsingborg samt Henrik Dahlin, projektledaren för DigiLys, som varit mycket behjälpliga i att få fram underlag för utvärderingen och skapat nödvändiga kontakter med verksamheterna. Slutligen, ett varmt tack till ledning och medarbetare i Helsingborg och Landskrona stad som under intervjuer och vid observationer bidragit med sin tid och sin kunskap.

Stockholm, januari 2015

Elin Törner
Spira utvärdering

Innehåll

Utvärdering av DigiLys.....	0
Förord.....	1
Sammanfattning	4
1 Inledning.....	7
1.1 Om utvärderingen.....	7
1.1.1 Syfte och frågeställningar.....	7
1.1.2 Utvärderingens upplägg	8
1.1.3 Datainsamlingsmetoder.....	8
1.1.4 Utvärderingen sker mitt i en implementeringsprocess.....	10
1.2 Läsanvisning.....	10
2 DigiLys - en modell för att utveckla lärmiljön.....	12
2.1 DigiLys skapar former för kontinuerligt utvecklingsarbete	12
2.1.1 DigiLys beståndsdelar	12
2.1.2 DigiLys kan anpassas efter behov och önskemål.....	14
2.1.3 Beskrivning av Digi-verktyget.....	14
2.2 DigiLys kan potentiellt påverka skolverksamheten i stort	15
2.3 DigiLys ligger i linje med forskning och lagstiftning	17
2.3.1 DigiLys främsta styrkor i relation till forskning och lagstiftning	17
2.3.2 Möjlig utveckling av modellen	18
2.4 Sammanfattningsvis.....	19
3 Erfarenheter från kommunernas arbete	20
3.1 DigiLys utvecklades för barn i riskgrupper.....	20
3.2 Uppnådda resultat – DigiLys bidrar till utveckling.....	20
3.3 Viss utveckling av elevernas resultat på testerna	22
3.4 Framgångsfaktorer och utmaningar i genomförandet	22
3.5 Sammanfattningsvis.....	24
4 DigiLys framöver	25
4.1 När är DigiLys relevant?	25
4.1.1 Beredskap för förändringsarbete	25
4.2 Strukturer för den kommande implementeringsprocessen	27

4.3	Förändringsarbete i fyra faser	28
4.3.1	Installation av DigiLys	28
4.3.2	Användning av DigiLys	30
4.3.3	Vidmakthållande av DigiLys-arbetet	31
4.4	Sammanfattningsvis.....	31

Till rapporten hör följande bilagor:

Bilaga 1	Erfarenheter från arbetet i Helsingborg och Landskrona
Bilaga 2	Enkätresultat
Bilaga 3	Intervjuförteckning
Bilaga 4	Sammanställning forskningsgenomgång med referensförteckning
Bilaga 5	Elevernas testresultat utifrån Digi-verktyget
Bilaga 6	Sammanställning elevresultat inom Utsikter

Sammanfattning

Spira utvärdering har, på uppdrag av Psynkprojektet inom Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), genomfört en utvärdering av DigiLys. DigiLys, som är en modell för att utveckla lärmiljön i skolan, har tagits fram i Helsingborg och Landskrona stad. Psynkprojektet har bidragit till arbetet genom utvecklingen av det digitala Digi-verktyget, som är ett digitalt stöd i arbetet med DigiLys-modellen. Inför en eventuell fortsatt spridning av DigiLys har SKL beslutat att utvärdera det arbete som bedrivits hittills. Tre övergripande frågeställningar besvaras i utvärderingen:

- På vilket sätt kan DigiLys leda till utveckling av skolans verksamhet, så att förutsättningar skapas för förbättrade kunskapsresultat?
- Hur har arbetet fungerat hittills?
- Vad är viktigt för en framgångsrik implementering?

DigiLys skapar former för kontinuerligt utvecklingsarbete

Konkret består DigiLys-modellen av fyra moment som genomförs i en regelbundet återkommande process. Screeningtester av elevernas grundläggande förmågor och eventuella andra uppgifter är utgångspunkten för arbetet. Resultaten på testerna sammanställs i Digi-verktyget. Utifrån dessa sammanställningar genomförs analysmöten. Under analysmötena förs en kollegial dialog kring lärmiljön mellan pedagoger, specialpedagoger och andra relevanta yrkeskategorier. Även rektor kan delta i analysmötena för att få överblick och förbättrad förståelse för lärarnas undervisningsmetoder. Mötena leds av en analysledare och ska präglas av en konstruktiv ansats där insatser utformas utifrån forskning och beprövad erfarenhet. Därefter genomförs insatserna. Dessa insatser utvärderas genom återkommande tester och analyser, vilket i sin tur ger underlag för ytterligare utveckling av insatser. Syftet med DigiLys är att utveckla lärmiljön. DigiLys ska däremot *inte* användas till att utvärdera elevers prestationer.

DigiLys bedöms ligga i linje med forskning och skollagen

DigiLys inriktning ligger väl i linje med vad forskning och lagstiftning föreskriver. Modellens systematik, fokus på de grundläggande förmågorna, det kollegiala lärandet, utgångspunkten i forskning och beprövad erfarenhet samt funktionen för det pedagogiska ledarskapet är styrkor i modellen. Att DigiLys på så sätt har en relevant inriktning som ligger i linje med vad forskning och lagstiftning förespråkar ger goda förutsättningar för att uppnå önskade resultat.

DigiLys bidrar till utveckling av skolornas arbete när arbetet blivit etablerat

Erfarenheterna från Helsingborg och Landskrona visar att DigiLys-modellens potential också kan uppnås i praktiken. Den sammanvägda bedömningen från arbetet i kommunerna är att DigiLys bidrar till utveckling av skolornas arbete, i de fall implementeringen varit

framgångsrik och arbetet blivit etablerat på alla nivåer i skolan. Utvärderingen visar samtidigt att det krävs en systematisk process över en längre tid för att önskade resultat ska kunna uppnås.

Samtliga yrkeskategorier (professionerna inom elevhälsoteam, pedagoger och skolledning) vittnar om nyttan av DigiLys, även om pedagogerna i vissa fall har svårt att omsätta en ökad medvetenhet och motivation till konkreta metoder i undervisningen. Elevhälsoteamen är den kategori som upplever störst nytta av DigiLys eftersom modellen underlättar ett mer övergripande, förebyggande och främjande arbetssätt. Bland rektorerna finns olika uppfattningar om hur DigiLys bör användas, men en generell bild är att DigiLys ger dem bättre överblick över hur undervisningen på skolan bedrivs, vilket är ett viktigt underlag för pedagogiskt ledarskap och kvalitetsarbete.

Av dem som arbetat med DigiLys en tid är det många som menar att DigiLys bidrar till att skolan i högre grad blir en lärande organisation. Mer konkret är de tydligaste resultaten på organisationsnivå att DigiLys bidrar till att säkrare fånga upp de elever som inte behärskar de grundläggande förmågorna samt att skapa en känsla av gemensamt ansvar för eleverna.

De resultat som framträder i intervjuer och enkät får en viss bekräftelse genom analysen av elevernas testresultat. En viss förbättring sker på de flesta tester, även i det fåtal fall där jämförelser kan göras med en större population.

Ett framgångsrikt arbete kräver tid och gediget implementeringsarbete

Att arbeta med DigiLys kan på många skolor, särskilt inledningsvis, innebära utmaningar. I vissa skolor ställer arbetet med DigiLys krav på ett perspektivskifte, från en ensidig fokus på enskilda elevers förutsättningar mot en ökad transparens och ökad fokus på lärmiljön. DigiLys kräver också att tid avsätts, vilket kan upplevas som betungande, särskilt om nyttan av arbetet inte framkommer tydligt. Sammantaget kan dessa utmaningar leda till att det finns ett motstånd mot arbetssättet.

Utmaningarna som är kopplade till DigiLys hanteras bäst genom att arbeta målinriktat och medvetet med de olika momenten i DigiLys, så att nyttan av arbetet framkommer. I utvärderingen framkommer ett tydligt samband mellan utvecklingen av skolornas arbete och genomförandet av DigiLys. De upplevda resultaten är större i de fall analysmötena bedrivs enligt intentionerna och om verktyget uppfattas som användarvänligt. En grundläggande framgångsfaktor är också att arbetet ges tid att utvecklas.

Analysmötena framstår som det mest avgörande momentet i modellen, vilket i sin tur innebär att analysledarens förmåga att leda mötena får avgörande betydelse för resultaten.

Analysledaren behöver ha kompetens inom flera områden. Pedagogiskt kunnande och ledarskapskompetens behöver kombineras med teknisk förmåga att åskådliggöra resultaten i Digi-verktyget på bästa sätt. Även rektor är avgörande för genomslaget. Rektor behöver visa ledarskap genom att betona vikten av arbetet samt organisera praktiska lösningar. För att fylla DigiLys-arbetet med inspiration samt nya metoder och tillvägagångssätt är också skolornas övriga kompetens- och utvecklingsinsatser viktiga.

För att analysledare och rektor ska fylla sina funktioner väl krävs i sin tur adekvat stöd i det inledande skedet av arbetet. I Helsingborg finns ett centralt analysteam som ger ledning och

stöd, vilket framstår som en viktig framgångsfaktor i utvärderingen. Konkreta uppgifter för analysteamet är, förutom handledning av analysledare, att få rektor att bli medveten om sin roll samt att bidra till förankring av arbetet inom skolan. Efter introduktionsfasen har de också en roll att stärka vidmakthållandet av arbetssättet genom kontinuerligt stöd samt uppföljning. Vikten av sådana team för att stödja framgångsrik implementering har ofta åskådliggjorts i forskningen om implementering.

1 Inledning

SKL har under 2012 – 2014 bedrivit Psynkprojektet tillsammans med ett 50-tal kommuner och landsting. Projektet syftade till att synkronisera samhällets alla insatser för barn och unga som har, eller riskerar att utveckla, psykisk ohälsa. Ett av Psynkprojektets teman behandlar skolresultat och psykisk hälsa. Inom ramen för det arbetet har ett verktyg tagits fram (*Digi-verktyget*), som ska utgöra stöd i en modell för att utveckla lärmiljön i skolan. Modellen, som kallas *DigiLys*, har tagits fram i Helsingborg och Landskrona stad under loppet av ett antal år. Inför en eventuell fortsatt spridning av *DigiLys* har SKL beslutat att utvärdera det arbete som bedrivits hittills. I den här rapporten presenteras den utvärdering som Spira utvärdering gjort av *DigiLys*.

1.1 Om utvärderingen

Utvärderingen av *DigiLys* har genomförts under augusti 2014 – januari 2015. Elin Törner vid Spira utvärdering har lett arbetet. Lars Jonsson har medverkat i den kvalitativa delen av utvärderingen och Erik Hegelund har genomfört statistiska bearbetningar.

1.1.1 Syfte och frågeställningar

Utvärderingens syfte är att fungera som underlag för beslut om eventuell utvidgad spridning av *DigiLys* till fler kommuner och skolor. Vidare syftar utvärderingen till att skapa förutsättningar för en korrekt och framgångsrik implementering hos nya skolor och kommuner samt hos dem som redan använder verktyget. Detta genom att identifiera kritiska faktorer och omformulera erfarenheterna till en tydlig och lättillgänglig vägledning.

Utvärderingens uppdrag är därför att ge svar på frågorna *om* *DigiLys* har förutsättning att leda till förbättrade resultat för eleverna, och *vilka faktorer* som i så fall har betydelse för resultaten. Utifrån dessa resultat ska ett underlag tas fram som praktiskt kan *vägleda implementeringen* av *DigiLys* i nya skolor och kommuner.

I utvärderingen behandlas följande frågeställningar:

- På vilket sätt kan *DigiLys* leda till utveckling av skolans verksamhet, så att förutsättningar skapas för förbättrade kunskapsresultat?
 - Vilka resultat kan potentiellt uppnås?
 - Vilka styrkor och utvecklingsområden har *DigiLys*-modellen?
- Hur har arbetet fungerat hittills?
 - Hur har genomförandet av *DigiLys* fungerat?
 - Vilka resultat har uppnåtts på skolorna?

- Vilka framgångsfaktorer och utmaningar har påverkat arbetet?
- Vad är viktigt för en framgångsrik implementering?
 - Vad bör en kommun eller skola ta ställning till före implementering?
 - Vilka moment och perspektiv bör ingå i en implementeringsprocess?

1.1.2 Utvärderingens upplägg

Utvärderingen baseras på flera datainsamlings- och analysmoment, som bygger på och skapar förutsättningar för varandra. Utvärderingen inleddes med en **forskningsgenomgång** där forskning och rapporter kring kollegialt lärande och skolutveckling samt implementeringsteori studerades. Utifrån denna forskningsgenomgång formulerades hypoteser kring vilka faktorer som är centrala för att nå den önskade utvecklingen och som därför särskilt bör undersökas. Hypoteserna undersöktes och utvecklades under den **kvalitativa datainsamlingen**, som bestod av intervjuer och deltagande observationer. Utifrån den kvalitativa datainsamlingen utformades därefter en **programlogik**, som är en schematisk bild av på vilket sätt DigiLys kan och bör leda till resultat på kortare och längre sikt. Med utgångspunkt i programlogiken gjordes en **teoretisk bedömning** av DigiLys-modellens inriktning. Utgångspunkten för den teoretiska bedömningen var att om DigiLys-modellen ligger i linje med forskning och lagstiftning innebär det att DigiLys har potential att bidra till önskade resultat. Omvänt, om stöd inte går att hitta i forskningen är det mindre troligt att önskade resultat uppnås.

För att undersöka om modellen också i praktiken bidrar till de önskade resultaten undersöktes genomförandet och uppnådda resultat genom en **enkät** till de medarbetare som arbetar med DigiLys. I enkäten undersöks hur chefer och medarbetare **upplever resultaten av DigiLys**. Vidare gjordes bedömningen av resultaten med hjälp av en analysmetod som kallas **bidragsanalys**¹. I bidragsanalysen dras slutsatser om insatsens resultat utifrån en bedömning av modellens programlogik och genomförande. Tanken är att om modellen vilar på en god teoretisk grund och arbetet genomförs i enlighet med intentionerna är det sannolikt att resultat uppstår. Även det motsatta gäller: Om insatsen inte vilar på en solid programlogik och/eller genomförts som planerat är det rimligt att anta att DigiLys inte heller bidrar till önskade resultat och effekter. Slutligen genomfördes en **statistisk analys** av elevernas resultat på de tester som ingår i DigiLys, för att ge en försiktig indikation om uppnådda effekter i form av förbättrade kunskapsresultat.

Genom att på så sätt kombinera olika datainsamlings- och analysmetoder får slutsatserna en större säkerhet än om färre källor och metoder hade använts.

1.1.3 Datainsamlingsmetoder

Nedan redovisas utvärderingens olika datainsamlingsmetoder.

¹ Mayne, J. (1999): *Addressing Attribution through Contribution Analysis: Using Performance Measures Sensibly* (discussion paper)

Forskningsgenomgång

En begränsad dokumentstudie av forskning och rapporter genomfördes för att belysa faktorer som enligt forskningen är centrala för att kollegialt lärande ska få önskad effekt. Likaså sammanställdes centrala faktorer för att nå en framgångsrik implementering av nya arbetssätt. Utifrån denna forskningsgenomgång formulerades hypoteser kring förklaringsfaktorer och möjliga resultat. Med ett öppet förhållningssätt har därefter hypoteserna omprövats och utvecklats i takt med att mer information kommer fram. Se bilaga 4 för en sammanställning av resultatet av dokumentstudien.

Kvalitativ datainsamling genom deltagande observation och intervjuer

Utvärderingen baseras också på en gedigen kvalitativ datainsamling. Följande moment har ingått:

- Deltagande vid workshop om DigiLys för intresserade kommuner
- Deltagande observation vid fyra analysmöten
- Intervjuer med personer på olika nivåer i Landskrona och Helsingborg
 - Förvaltningsnivå (förvaltningschefer, verksamhetschef, projektchef, centralt analysteam etc)
 - Rektorer
 - Specialpedagoger
 - Kurator
 - Pedagoger/klasslärare
 - Projektledare DigiLys
- Intervjuer med representanter från kommuner och skolor som står inför (en eventuell) implementering av DigiLys
- Översiktlig studie av insatser och frågeställningar inom DigiLys

För en fullständig intervjuförteckning, se bilaga 3. Utifrån den kvalitativa datainsamlingen systematiserades resultaten för att tydliggöra hur lärares och andra yrkesgruppers arbete *kan* utvecklas samt vilka faktorer som kan tänkas påverka resultaten.

Enkät till alla DigiLys-användare

För att få en bild av i vilken omfattning de möjliga resultaten uppnåtts på alla skolor och i vilken utsträckning medarbetare på de olika skolorna instämmer i förklaringsfaktorerna genomfördes också en enkät. Enkäten ställdes till samtliga användare av Digi-verktyget. För att öka svarsfrekvensen skickades flera påminnelser ut. Svarstiden förlängdes också med tre dagar. Nedan redovisas svarsfrekvensen. Se bilaga 2 för redovisning av enkätsvaren.

Totalt antal respondenter	505
Avanmälde sig själva	34
Antal svarande (varav delvis	321 (43)

svarande)

Svarsfrekvens

64 procent

Statistikgenomgång

Den kvantitativa redogörelsen beskriver genom diagram och tabeller elevernas testresultat i Helsingborg och Landskrona, utifrån resultaten som är inlagda i Digi-verktyget. Denna redogörelse syftar till att visa testresultatens utveckling för olika grupper av elever och för olika typer av test. Framförallt jämförs förändring per test över tid samt förändring mellan första och sista test. För merparten av dessa jämförelser har genomsnittlig förändring uppskattats utifrån förändringen för respektive elev och respektive testtyp. Genomsnittlig förändring kan beräknas på olika sätt. I den kvantitativa redogörelsen har främst minsta kvadratmetoden (OLS med robusta standardfel) med elevfixa effekter använts. Ett flertal statistiska resultat redogörs, vilka i samtliga fall bör tolkas försiktigt. Dessa syftar till en deskriptiv redogörelse av testresultatens utveckling. Ingen analys av kausala samband görs genom kvantitativ analys. Beräkningarna är gjorda i Stata 13. Se bilaga 5 för redovisning av statistikgenomgången.

1.1.4 Utvärderingen sker mitt i en implementeringsprocess

Utvärderingen har genomförts vid tiden för Psynkprojektets avslutande. Tidpunkten innebär att kommunerna varit mitt i en implementeringsprocess när utvärderingen har genomförts. Digi-verktyget togs fram under läsåret 2013-2014 och många skolor har under det senaste året börjat använda verktyget. Parallellt med införandet av Digi-verktyget har många skolor också påbörjat implementeringen av hela DigiLys-modellen. Implementering av en sådan modell för att utveckla lärmiljön tar tid, och arbetet kan inte förväntas vara etablerat inom ett läsår. Att utvärdera en satsning under pågående implementeringsprocess innebär en utmaning. För att hantera detta har analysen särskilt tagit hänsyn till sambandet mellan dessa förutsättningar och uppnådda resultat. Resultaten har också särredovisats för dem som arbetat en längre respektive kortare tid med DigiLys.

1.2 Läsanvisning

Rapporteringen av utvärderingen är uppdelad i två delar. I denna huvudrapport redovisas den samlade bilden av DigiLys. En fördjupad redogörelse av hur arbetet fungerat i Helsingborg och Landskrona återfinns i bilaga 1.

Denna huvudrapport är uppdelad i fyra kapitel. I nästkommande kapitel (kap 2) beskrivs hur DigiLys-modellen är avsedd att fungera samt modellens styrkor och svagheter i relation till forskning och skollagen. Därefter, i kapitel 3, ges en sammanfattande redogörelse för hur arbetet med DigiLys har fungerat i Helsingborg och Landskrona. Rapporten avslutas i kapitel 4 med en redogörelse för de centrala lärdomarna från utvärderingen som kan ge vägledning för arbete med DigiLys framöver. Lärdomarna relateras till modeller från implementeringsforskningen.

För den som vill veta mer om hur arbetet med DigiLys har fungerat i Helsingborg och Landskrona rekommenderas läsning av bilaga 1, som utgör den andra delen av utvärderingens rapportering. Bilagan är underlag för kapitel 3 i huvudrapporten. En mer detaljerad redovisning ges där av arbetets genomförande, uppnådda resultat och förklaringsfaktorer.

2 DigiLys - en modell för att utveckla lärmiljön

I det här kapitlet beskrivs hur DigiLys är avsett att fungera. Vilka moment ingår och vilka resultat kan potentiellt uppnås? I kapitlet sätts DigiLys-modellen också i relation till forskning och skollagen i syfte att identifiera styrkor och utvecklingsområden i modellens utformning.

2.1 DigiLys skapar former för kontinuerligt utvecklingsarbete

Syftet med DigiLys är att utveckla lärmiljön. Genom att kontinuerligt och strukturerat utvärdera och analysera lärmiljön ska utvecklingsbehov tydliggöras och relevanta insatser utformas. DigiLys erbjuder på så sätt en systematisk arbetsmodell för kollegialt lärande och kontinuerlig kvalitetsutveckling.

2.1.1 DigiLys beståndsdelar

Former och innehåll för DigiLys har utvecklats över tid och ser delvis olika ut på olika skolor. En del i utvärderingsarbetet har därför varit att precisera vad DigiLys innebär. De moment och perspektiv som bedöms vara helt centrala i en modell kallas inom implementeringsteori för kärnkomponenter.² Kärnkomponenterna i DigiLys, så som de identifierats i utvärderingen, beskrivs nedan.

Övergripande kan sägas att DigiLys består av fyra moment som genomförs i en regelbundet återkommande process. Screeningtester av elevernas grundläggande förmågor och eventuella andra uppgifter är utgångspunkten för arbetet. Resultaten på tester och eventuella andra uppgifter sammanställs i Digi-verktyget. Utifrån dessa sammanställningar genomförs analysmöten, där en analys av lärmiljön görs och insatser för att möta framkomna behov utformas. Därefter genomförs insatserna. Dessa insatser utvärderas genom återkommande tester och analyser, vilket i sin tur ger underlag för ytterligare utveckling av insatser för en förbättrad lärmiljö.

- **Genomförande av screeningtester och eventuella elevenkäter**

Som grund för analysarbetet inom DigiLys görs screeningtester av elevernas grundläggande förmågor. Elevernas resultat på screeningtesterna ska inom DigiLys ses som indikatorer på hur lärmiljön fungerar, och vara underlag för en analys av det pedagogiska arbetet. Till största

² Se tex Fixsen, D. L., Naoom, S. F., Blase, K. A., Friedman, R. M. & Wallace, F. (2005). *Implementation Research: A Synthesis of the Literature*. Tampa, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, The National Implementation Research Network (FMHI Publication #231).

del används tester som är framtagna av Skolverket eller olika förlag. Det är också möjligt att utforma egna tester och undersökningar (såsom elevenkäter) och lägga in dessa i DigiLys. De tester som ingår i DigiLys rör i första hand grundläggande förmågor kopplat till ordförståelse, läsförmåga samt grundläggande matematik (aritmetik). Inom engelska finns ett begränsat utbud och i andra ämnen saknas i regel tester. Likaså är utbudet begränsat vad gäller förskola och särskola.

- **Sammanställning i Digi-verktyget**

På många skolor genomförs screening-tester, oavsett om de arbetar enligt DigiLys eller inte. På de skolor som använder DigiLys blir tillägget att resultaten sammanställs översiktligt på grupp/klass-nivå. Sammanställningen görs i form av färgkartor där elevernas resultat synliggörs genom röd, gul respektive grön färg. Grönt betyder bra resultat, gult ok resultat men med möjlighet till förbättringar och rött betyder ej godkänt resultat. Det är för vissa tester också möjligt att redovisa testresultaten i grafer som sätter resultaten i relation till en normalfördelningskurva. Dessa överskådliga sammanställningar ska underlätta analysen och göra det möjligt att se mönster i grupperna för att utläsa hur lärmiljön fungerar.

- **Analysmöten**

Under analysmötena förs en kollegial dialog mellan pedagoger, specialpedagoger och andra relevanta yrkeskategorier. Skolledningen bör delta vid åtminstone några av dessa analysmöten. Mötena leds av en analysledare, med särskilt ansvar att leda diskussionen. Med utgångspunkt i screeningtester och eventuella andra underlag görs en analys av lärmiljön. Det är centralt att diskussionen fokuserar på lärmiljön och det egna arbetet snarare än på enskilda elevers resultat. Under analysmötena diskuteras såväl det genomförda arbetet som förslag till nya angreppssätt och metoder som kan användas för att förbättra lärmiljön. Mötena ska präglas av en konstruktiv ansats där insatser utformas utifrån forskning och beprövad erfarenhet. Eftersom DigiLys handlar om en kontinuerlig utveckling av arbetssätten på skolan genomförs analysmötena löpande under verksamhetsåret. En lämplig riktlinje kan vara att de genomförs minst två gånger per termin.

- **Utformning och genomförande av insatser**

De angreppssätt och metoder som diskuteras på analysmötena formuleras som konkreta insatser. Dessa dokumenteras i Digi-verktyget. Utformningen av insatser ska ta utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet. Insatserna kan ha olika form och exempelvis utgöras av intensiva satsningar på en viss metod under ett par veckor eller innebära ett mer långsiktigt åtagande. Likaså kan insatserna beröra individ-, grupp-, eller organisatorisk nivå.

- **Uppföljning**

När insatserna genomförts ska uppföljande screeningtester av elevernas grundläggande förmågor samt uppföljande analysmöten genomföras.

Det bör särskilt poängteras att DigiLys är ett sätt att utvärdera och utveckla lärmiljön. Det är däremot *inte* ett sätt att utvärdera elevens prestationer. Elevernas resultat ses således snarare som indikatorer på hur lärmiljön fungerar än som underlag för bedömning av elevernas förmåga.

2.1.2 DigiLys kan anpassas efter behov och önskemål

Utöver dessa kärnkomponenter kan DigiLys anpassas efter varje enskild skola eller huvudman. Det är exempelvis möjligt att själv välja vilka uppgifter som läggs in i verktyget bredvid resultaten på screeningtesterna. Exempel på sådana uppgifter är frånvaro, åtgärdsprogram, resultat nationella prov eller lärarnas samlade bedömning av eleverna. Det är också möjligt att inkludera **elevenkäter** där eleverna skattar sin psykosociala situation (trygghet, arbetsro, nyfikenhet etc.) som underlag i analysarbetet. Utvärderingen kan inte visa att sådana elevenkäter är en förutsättning för ett framgångsrikt arbete med DigiLys, och de betraktas därför inte som en kärnkomponent i DigiLys. Däremot visar utvärderingen att sådana elevenkäter eller motsvarande uppgifter kan vara ett bra sätt att främja helhetsperspektiv på lärmiljö och psykosocial miljö. Det finns ett starkt stöd i forskningen för att skolprestationer är nära förknippade med olika aspekter av stress och psykisk hälsa³. När sådana uppgifter ska användas behövs ett särskilt övervägande av hur hanteringen av uppgifterna överensstämmer med Personuppgiftslagen (1998:204). I allmänhet behöver svaren avidentifieras och då presenteras som en beskrivning av gruppens psykosociala situation och inte som en beskrivning av enskilda elever.

Så länge analysmötena genomförs löpande under verksamhetsåret tillåter DigiLys en skola eller huvudman att besluta om hur ofta analysmöten ska genomföras samt hitta sin egen lösning på vilka personer/befattningar som ska delta. På de skolor som idag arbetar med analysmöten är det vanligt att rektor deltar vid vissa analysmöten och att pedagogerna (inklusive specialpedagoger) själva genomför analysmöten däremellan. Andra relevanta yrkeskategorier som ofta deltar vid analysmötena är personer från elevhälsoteamet såsom kurator, skolsköterska och skolpsykolog.

2.1.3 Beskrivning av Digi-verktyget

Digi-verktyget är framtaget för att stödja arbetet med DigiLys på bästa sätt. Huvudfunktionen utgörs av sammanställning och åskådliggörande av de resultat och andra uppgifter som ska utgöra underlag för analysen under analysmötet. Verktyget stödjer dock arbetet på fler sätt. Planeringar för arbetet kan läggas in i verktyget och en struktur finns för dokumentation av slutsatserna från analysmötena.

- **Sammanställning** Testresultat och andra uppgifter sammanställs i Digi-verktyget i form av färgkartor och diagram. Verktyget är flexibelt på så sätt att det går att lägga in olika uppgifter. Bakgrundsuppgifter, såsom uppgifter om frånvaro eller åtgärdsprogram, ska ge en kontext till de övriga uppgifterna. Testresultat, elevenkäter eller andra indikatorer på hur eleven utvecklas läggs in manuellt inför varje analysmöte.
- **Planering** DigiLys-arbetet struktureras i verktyget genom planeringar för varje klass eller motsvarande under vald tidsperiod. Planeringen innehåller information om vilka elever

³ Exempelvis: Gustafsson, J.-E., Allodi M. Westling, Alin Åkerman, B., Eriksson, C., Eriksson, L. Fischbein, S., Granlund, M., Gustafsson, P. Ljungdahl, S., Ogden, T., Persson, R.S. (2010) *School, Learning and Mental Health, a systematic review*. Kungliga Vetenskapsakademien

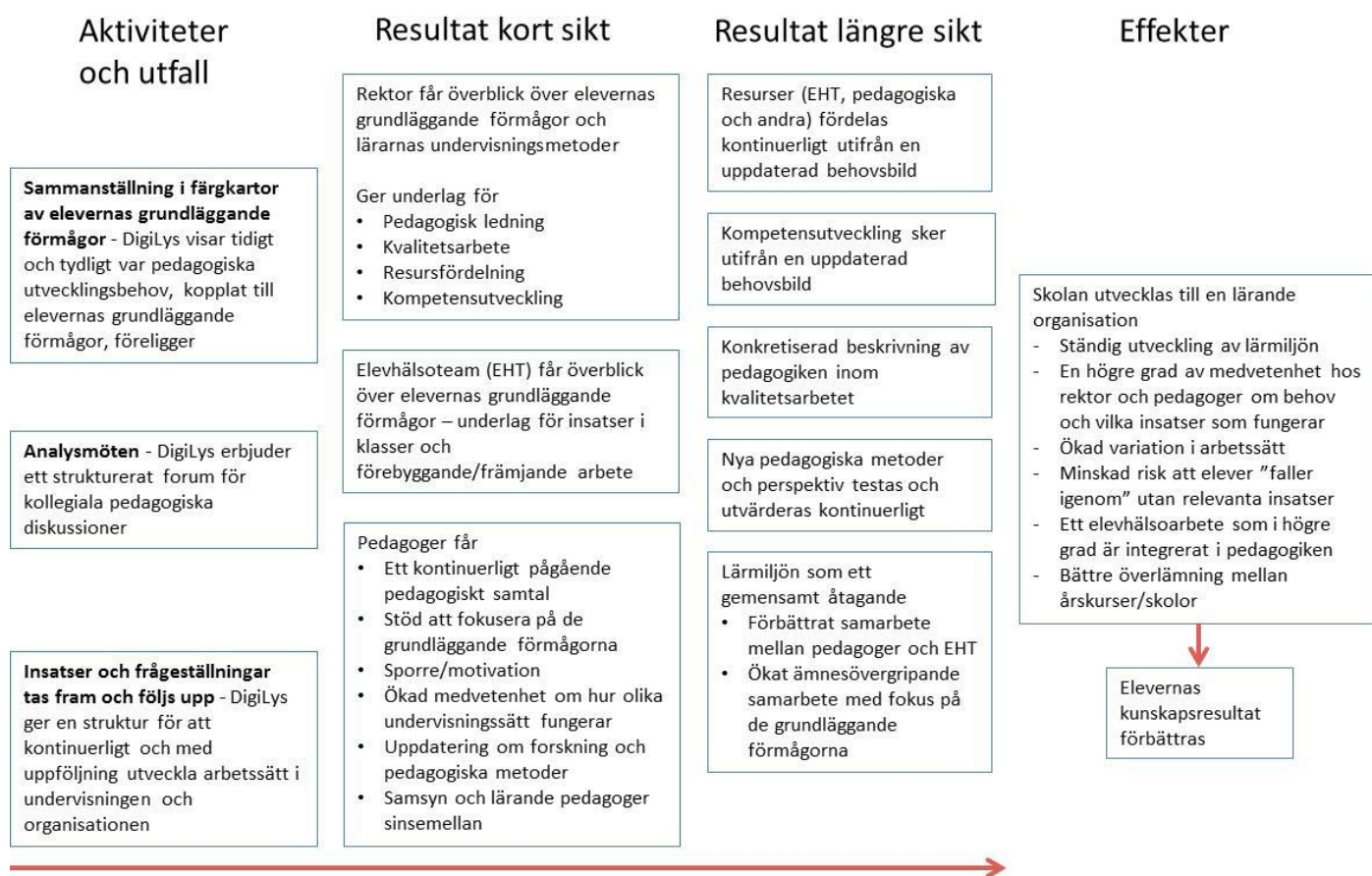
som ingår, vilka tester som ska göras vid vilka tidpunkter samt vilka analysmöten som ska genomföras.

- **Dokumentation** Till varje analysmöte som läggs in i planeringen kan man skriva en agenda och ett protokoll.
- **Insatser och frågeställningar** Vid analysmötena beslutas insatser för att på olika sätt förbättra lärmiljön och den psykosociala lärmiljön. För att underlätta översikt och uppföljning av dessa insatser finns, kopplat till varje planerat analysmöte, utrymme att koppla ”insatser” och ”frågeställningar”. *Insatser* är aktiviteter som kan genomföras av dem som deltar i analysmötet. *Frågeställningarna* är aktiviteter som kräver att någon annan person/aktör involveras, exempelvis kan ett arbetslag formulera frågeställningar som kräver sanktionering från rektor.

2.2 DigiLys kan potentiellt påverka skolverksamheten i stort

En uppgift i utvärderingen har varit att identifiera och sätta ord på den process som kan uppstå i skolans arbete genom DigiLys. Utifrån de intervjuer och deltagande observationer som genomförts under utvärderingen har en bild av den processen tagits fram och redovisas nedan. Bilden nedan kallas för programlogik⁴ och är ett sätt att strukturerat beskriva *på vilket sätt DigiLys kan påverka skolans arbete*. Beskrivningen nedan är således ingen beskrivning av uppnådda resultat, utan snarare en beskrivning av den process och de önskvärda resultat som kan uppstå under rätt omständigheter där arbetet är fullt ut implementerat och etablerat.

⁴ Se t.ex. Vedung, Evert (1998), *Utvärdering i politik och förvaltning*. Studentlitteratur: Lund

Det direkta utfallet av DigiLys, när det tillämpas på avsett sätt, är att det bidrar till följande:

- Tidigt och tydligt visa var pedagogiska utvecklingsbehov, kopplat till elevernas grundläggande förmågor, föreligger
- Erbjuder ett strukturerat forum för pedagogiska diskussioner
- Ge en struktur för att kontinuerligt och med uppföljning utveckla arbetssätt i undervisningen och organisationen

Om DigiLys tillämpas under en tid kan dessa direkta utfall i sin tur leda till att såväl pedagoger och elevhälsoteam som skolledare utvecklar sitt arbete. **Pedagogerna** kan genom DigiLys få en ökad medvetenhet om elevernas utveckling och den egna undervisningen samt en ökad motivation att utvecklas. Utifrån en kontinuerlig uppdatering om pedagogisk forskning och ett utökat samarbete på skolan kan nya pedagogiska metoder och arbetssätt utvecklas. Eftersom pedagoger inom olika ämnen i många fall analyserar resultaten tillsammans kan också ämnesövergripande samarbete underlättas.

De olika kompetenserna i skolans **elevhälsoteam** (specialpedagog, kurator, skolsköterska, skolpsykolog) kan få överblick över hur lärmiljö och psykosocial miljö ser ut genom DigiLys. Därigenom kan de få ett samlat underlag för att utforma insatser i klasser, bland annat i förebyggande och främjande syfte. Den gemensamma bilden av behoven och de gemensamma diskussionerna utifrån detta kan leda till att lärmiljön i högre grad blir ett gemensamt åtagande mellan skolans olika kompetenser. Genom elevhälsoteamets deltagande

i DigiLys-arbetet skapas förutsättningar för en helhetssyn på lärmiljö och psykosocial miljö på skolan.

Även för **rektor** kan tillämpningen av DigiLys innebära en förbättrad överblick över elevernas grundläggande förmågor. Genom analysmötena kan rektor också få förbättrad förståelse för lärarnas undervisningsmetoder. Behoven i verksamheten kan genom DigiLys konkretiseras och löpande uppdateras. Om rektor använder den överblicken i sitt ledningsarbete kan det påverka såväl resursfördelning och kompetensförsörjning som skolans kvalitetsarbete.

Om alla dessa pusselbitar utvecklas på en skola finns förutsättning för lärmiljön i stort att förbättras. Ett sätt att beskriva utvecklingen är att skolan utvecklas mot en lärande organisation, där utvecklingsperspektivet ständigt är närvarande och medveten uppföljning och variation i arbetssätt är naturliga delar i arbetet. Därigenom kan elevernas kunskapsresultat generellt förbättras och risken för att elever ”faller igenom” utan relevanta insatser minska. Likaså kan överlämning mellan årskurser eller skolor förbättras.

2.3 DigiLys ligger i linje med forskning och lagstiftning

Ett sätt att förstå DigiLys är att sätta modellen som beskrivits ovan i relation till vad pedagogisk forskning och skollagen framhåller som centrala framgångsfaktorer för en skolas utveckling. Om DigiLys ligger i linje med sådana framgångsfaktorer innebär det att modellen vilar på en god teoretisk grund, och att förutsättningar för goda resultat finns (om genomförandet fungerar). Sammantaget bedöms DigiLys inriktning ligga väl i linje med vad forskning och lagstiftning föreskriver. Nedan ställs DigiLys-modellens olika delar i relation till forskning och lagstiftning.⁵

2.3.1 DigiLys främsta styrkor i relation till forskning och lagstiftning

Systematiken och kontinuiteten

DigiLys innebär en tydlig struktur för utvärdering, analys, insatser och uppföljande utvärdering. Detta ligger väl i linje med skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete, som ska bedrivas på varje skolenhet.⁶ Arbetssättet ger på så sätt en form och ett konkret tillvägagångssätt för att möta skollagens krav på att systematiskt utveckla verksamheten. I DigiLys bedrivs arbetet också kontinuerligt, vilket innebär att utvecklingsbehov synliggörs relativt snabbt och att insatser kan sättas in under löpande verksamhetsår. På så sätt kan DigiLys också göra det lättare att ta tillvara övriga kompetens- och utvecklingsinsatser på skolan.

Sätter fokus på de grundläggande förmågorna

Utgångspunkten för DigiLys-arbetet är elevernas resultat på tester av de grundläggande förmågorna kopplat till läsning och grundläggande matematik. Läsningen griper in i det mesta av skolans arbete och kan ses som en grundbult för lärande i flertalet skolämnen. På

⁵ Analysen utgår från den forskningsgenomgång som genomförts inom ramen för utvärderingen. En sammanställning denna inkl. referensförteckning återfinns i bilaga 4.

⁶ Skollagen 4 kap 4 §

motsvarande sätt är det avgörande för all matematik att eleverna förstått de grundläggande räknesätten och begreppen. DigiLys-modellens utgångspunkt i de grundläggande förmågorna gör således att fokus i utvecklingsarbetet naturligt styrs mot de förmågor som är avgörande för elevernas fortsatta lärande.

Det kollegiala lärandet

DigiLys erbjuder också skolorna en modell med avsatt tid och struktur för pedagogiska diskussioner och kollegialt lärande. Kollegialt lärande är något som återkommande betonas i den pedagogiska forskningen som avgörande för en förbättrad undervisning och förbättrade kunskapsresultat. Forskningen visar också vad som är viktigt för att kollegialt lärande ska leda till önskad utveckling av undervisningen. Faktorer som betonas är att diskussionen är konstruktiv och öppen, där olika synpunkter kan komma fram och lärandet är i fokus snarare än letandet efter fel. Ett positivt, öppet och konstruktivt förhållningssätt är något som också betonas i DigiLys. Forskningen betonar också att det behövs väl tilltaget med tid för att identifiera och definiera det problem/den situation som ska förbättras, så att lösningar inte appliceras på ett icke definierat problem. Gällande detta finns inte något tydligt ställningstagande i DigiLys-modellen.

Forskningsanknytning

Ytterligare en aspekt som forskningen betonar kopplat till det kollegiala lärandet är anknytningen till forskning och teoretiska förklaringsmodeller. Därigenom kan kunskapsutvecklingen göras generaliserbar och utmana invanda tankemönster hos deltagarna. Forskningsanknytningen lyfts också i skollagen genom krav på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.⁷ I DigiLys-modellen finns en tydlig ambition att använda forskning och evidensbaserade metoder i utvecklingsarbetet.

Det pedagogiska ledarskapet

Såväl skollagen som den pedagogiska forskningen betonar betydelsen av skolledningens pedagogiska ledarskap i allt utvecklingsarbete.⁸ I DigiLys är rektor viktig i egenskap av ledare och möjliggörare. Rektor ska också i någon utsträckning delta i analysmötena. Genom att ta del av resultaten i DigiLys samt delta i analysmöten kan rektor på ett effektivt sätt få en bild av det pedagogiska arbetet på skolan, vilket ger ett gott underlag för det pedagogiska ledarskapet.

2.3.2 Möjlig utveckling av modellen

Inga tydliga svagheter i modellens utformning framkommer i utvärderingen. Däremot finns potential att utveckla modellen ytterligare.

Förvaltningsnivån

Ett område som inte adresseras i DigiLys är det systematiska utvecklingsarbete som enligt skollagen ska bedrivas på huvudmannanivån. Det finns många olika sätt som huvudmannen kan bedriva systematiskt kvalitetsarbete på och det är därmed inte någon självklarhet att DigiLys bör användas på den nivån. I utvärderingen framkommer dock att det finns en potential i DigiLys även för huvudmannanivån. Jämfört med andra underlag för uppföljning

⁷ Skollagen 1 kap 4 §

⁸ Skollagen 2 kap 9 §

av verksamheten, såsom nationella prov eller statistik kring måluppfyllelse, ger DigiLys en möjlighet att hitta mönster av utmaningar och framgångsfaktorer på en mer konkret nivå. På samma sätt som rektor kan använda DigiLys som underlag i ledningen av det pedagogiska arbetet på skolan kan huvudmannanivån använda DigiLys i en dialog med rektorer. Genom sammanställningarna i Digi-verktyget och dialogerna kan huvudmannen få en god bild av det pedagogiska arbetet på skolenheterna, vilket kan ge underlag för att prioritera vissa kommundemensamma resurser och planera för gemensamma kompetensutvecklingsinsatser. DigiLys skulle också kunna vara ett forum för gemensamma pedagogiska dialoger inom kommunen och att stärka den röda tråden mellan årskurser och skolor, genom överföring av information kring resultat, analyser och genomförda insatser.

2.4 Sammanfattningsvis

I detta kapitel har DigiLys-modellens syfte, ingående moment och potentiella resultat beskrivits. DigiLys-modellen har också satts i relation till forskning och skollagen i syfte att identifiera styrkor och utvecklingsområden i modellens utformning.

Syftet med DigiLys är att utveckla lärmiljön. Utifrån sammanställningar av elevernas resultat ska en kontinuerlig och strukturerad analys av lärmiljön göras, där utvecklingsbehov tydliggörs och relevanta insatser utformas. DigiLys erbjuder på så sätt en form för kollegialt lärande och kontinuerlig kvalitetsutveckling. DigiLys ska däremot *inte* användas till att utvärdera elevers prestationer.

DigiLys består av består av fyra moment som genomförs i en regelbundet återkommande process. Dessa är genomförande av screeningtester och eventuella andra tester såsom elevenkäter, sammanställning i Digi-verktyget, analysmöten, utformning och genomförande av insatser. Därefter görs uppföljande screeningtester och analysmöten.

Däriigenom gör DigiLys det möjligt att:

- Tidigt och tydligt visa var pedagogiska utvecklingsbehov finns
- Föra strukturerade pedagogiska diskussioner
- Kontinuerligt utveckla och följa upp arbetssätt

DigiLys har potential att bidra till utveckling av pedagogernas arbete, genom ökad motivation, medvetenhet och forskningsanknytning, elevhälsoteamets arbete genom ökad överblick av behov och gemensamma diskussioner, rektors arbete genom konkret och uppdaterad behovsbild. Även samarbetet inom skolan kan utvecklas.

DigiLys inriktning ligger väl i linje med vad forskning och lagstiftning föreskriver. Modellens systematik, utgångspunkten i de grundläggande förmågorna, det kollegiala lärandet, forskningsanknytningen och funktionen för det pedagogiska ledarskapet är styrkor i modellen. I och med att DigiLys erbjuder en struktur för att lyfta in nya perspektiv och kunskaper i det löpande arbetet kan modellen också göra det lättare att ta tillvara övriga kompetens- och utvecklingsinsatser på skolan. DigiLys bedöms ha potential även på huvudmannanivå, men modellen är inte inriktad mot förvaltningsnivå.

3 Erfarenheter från kommunernas arbete

I det här kapitlet redovisas erfarenheterna från arbetet med DigiLys i Helsingborg och Landskrona. Efter en kortfattad historik ges en sammanfattande redovisning av vilka resultat som uppnåtts och vad som har varit de främsta framgångsfaktorerna och hindren i arbetet. En mer utvecklad beskrivning av arbetet i Helsingborg och Landskrona återfinns i bilaga 1.

3.1 DigiLys utvecklades för barn i riskgrupper

DigiLys är sprunget ur ett arbetssätt som utvecklades inom ramen för projektet *Preventivt arbete tillsammans* (PART), som är ett samarbete mellan Helsingborg och Landskrona stad samt Region Skåne. Syftet med PART var att förbättra skolornas förmåga att ge elever förutsättningar för goda studieresultat och god hälsa, med fokus på barn i riskgrupper.

Inom projektet utvecklades ett arbetssätt som innebar noggrann kartläggning och uppföljning samt anpassade åtgärder för enskilda elever. Erfarenheterna från arbetet med elever på individnivå visade dock att man även behöver satsa på utveckling av arbetssätt på gruppnivå för att varje enskilt barn ska lyckas. På så sätt utvecklades DigiLys-modellen, som syftar till att förbättra lärmiljön för alla elever.⁹ Skolorna inom projektet har arbetat enligt modellen i cirka fyra år, och under läsåret 2013/2014 har DigiLys spritts till flera skolor i de två kommunerna. Arbetet digitaliserades genom Digi-verktyget under 2013-2014.

Utgångspunkten för PART var att arbeta med elevernas hälsa och utbildningsresultat integrerat. I DigiLys som det bedrivs idag har en viss förskjutning skett, så att kunskapsresultaten tydligare står i fokus. Ambitionen att integrera hälsa och kunskapsresultat kvarstår dock i dagens arbete, vilket bland annat märks genom att elevhälsoteamet har en framträdande roll i arbetet och att skolorna i Helsingborgs kommun kompletterar screeningtesterna med elevenkäter kring den psykosociala miljön.

3.2 Uppnådda resultat – DigiLys bidrar till utveckling

Utvärderingen av hur arbetet har fungerat i Landskrona och Helsingborg visar sammantaget att DigiLys bidrar till utveckling av skolornas arbete. Resultaten är dock inte entydiga och gäller inte de som nyligen påbörjat arbetet. Tydligast värde tycks DigiLys ha för elevhälsoteamen (främst specialpedagoger som har besvarat enkäten), som på många skolor också har en central roll i DigiLys-arbetet. Bland pedagoger är omdömena mer varierande och rektorerna använder DigiLys i olika omfattning.

De upplevda resultaten är genomgående bättre bland dem som arbetat enligt DigiLys-modellen en tid och bland dem som anger att genomförandet fungerar enligt intentionerna. Exempelvis anser 35 procent av dem som deltagit i minst två analysmöten att DigiLys haft stor

⁹ Namnet DigiLys kom dock till i samband med utvecklingen av det digitala verktyget inom Psynkprojektet.

positiv betydelse för utvecklingen av det egna arbetet. Bland dem som deltagit i fler än tio analysmöten är motsvarande andel det dubbla, 70 procent.

De enkätresultat som redovisas nedan bygger på uppgifter från dem som deltagit i minst två analysmöten. (200 av 297 svarande) Observera i samband med läsningen att omdömena genomgående är mer positiva bland dem som deltagit i fler analysmöten.

Elevhälsoteam arbetar mer övergripande, förebyggande och främjande

Utvärderingen visar att många specialpedagoger utvecklar sitt arbete i riktning mot ett mer övergripande, förebyggande och främjande arbete där hälsa och kunskap behandlas integrerat. Specialpedagoger och kuratorer beskriver i utvärderingen hur de får en bättre överblick och kontroll över behoven på skolan. Genom sammanställningarna i Digi-verktyget och analysmötena kan mönster synliggöras, vilket möjliggör större grepp på verksamheten snarare än insatser specifikt riktade till vissa elever. I intervjuer framkommer att elevhälsoteamets regelbundna deltagande i analysmöten där elevernas förmågor och lärmiljön diskuteras skapar ett tydligt fokus på kunskapsutveckling och lärmiljö, vilket integreras med hälsoperspektivet.

En majoritet av personerna inom elevhälsoteamen uppger i enkäten att DigiLys har haft en stor positiv betydelse för utvecklingen av det egna arbetet (64 procent) och för elevernas kunskapsresultat (58 procent). Till skillnad från övriga yrkeskategorier menar en relativt stor andel (41 procent) att DigiLys också haft stor positiv betydelse för elevernas hälsa.

Varierande omdömen från pedagoger

DigiLys har inte nått ett samlat genomslag hos pedagogerna, då resultaten varierar stort mellan både skolor och individer. De resultat som tydligast framkommer är en ökad motivation att utveckla undervisningen samt en ökad fokus på de grundläggande förmågorna. Pedagoger beskriver den tydliga resultatuppföljningen som en sporre att testa nytt och utvecklas. Med testernas inriktning på de grundläggande förmågorna följer en naturlig fokusering på dessa områden. Förhållandevis många pedagoger beskriver också en ökad medvetenhet om hur den egna undervisningen fungerar. I något lägre grad uppger de att DigiLys också leder till en ökad variation i undervisningen. En knapp fjärdedel (24 procent) av pedagogerna anger i enkäten att DigiLys har haft en stor positiv betydelse för utvecklingen av det egna arbetet.

Rektorer använder DigiLys i olika utsträckning

I utvärderingen framkommer att rektorerna har delvis olika syn på hur DigiLys bör användas i det egna ledningsarbetet. Medan vissa rektorer tycker att sammanställningar och analys inom DigiLys är väl lämpade som underlag för resursfördelning, kompetensutveckling och andra satsningar, menar andra rektorer att andra uppgifter, såsom lärarnas bedömningar av måluppfyllelsen, utgör ett bättre underlag för de övergripande besluten. Däremot finns en relativt stor samsyn kring att DigiLys leder till en ökad medvetenhet om lärarnas undervisningsmetoder och många uppger också att de använder DigiLys som underlag för pedagogisk ledning. I utvärderingen beskriver rektorer hur de, genom sitt deltagande i analysmöten, får del av lärarnas tankar kring den egna undervisningen på ett sätt som kan vara svårt i andra sammanhang. Hälften av rektorerna uppger att DigiLys generellt haft en stor

positiv betydelse för utvecklingen av det egna arbetet samt för elevernas kunskapsutveckling. Betydligt färre (8 procent) ser att DigiLys ha haft stor positiv betydelse för elevernas hälsa.¹⁰

Skolornas arbete som helhet utvecklas när arbetet blivit etablerat

Det är naturligt att det tar längre tid att uppnå förändringar i organisationen än hos enskilda individer. Här syns också en särskilt stor skillnad mellan dem som använt DigiLys under en kortare respektive längre tid. När alla chefer och medarbetare som använder DigiLys (deltagit i minst två analysmöten) beskriver sin syn på värdet för organisationens arbete som helhet är omdömena spridda. De resultat som tydligast framkommer i utvärderingen är att DigiLys bidrar till att säkrare fånga upp de elever som inte behärskar de grundläggande förmågorna samt att skapa en känsla av gemensamt ansvar för eleverna. Det är också relativt många som menar att DigiLys bidrar till att utveckla skolan till en lärande organisation. Mindre tydligt är genomslaget vad gäller ökad samverkan mellan elevhälsa och pedagoger samt ökad ämnesintegrering. Bland dem som deltagit i fler analysmöten är omdömena i regel positiva. Exempelvis menar 82 procent av dem som deltagit i fler än 10 analysmöten att DigiLys har bidragit till att skolan i högre grad blivit en lärande organisation. På huvudmannanivå är användningen begränsad.

3.3 Viss utveckling av elevernas resultat på testerna

En indikation på om elevernas kunskaper utvecklas kan fås genom att studera resultaten på de tester som ingår i DigiLys. Elevernas resultat på screeningtesterna förbättras generellt något mellan de olika mät-tillfällena. Denna förbättring gäller de allra flesta tester av elevernas grundläggande förmågor inom såväl matematik som svenska. Förbättringen gäller även i det fåtal fall där jämförelser kan göras med en större population.

Elever med förhållandevis låga resultat på första testet utvecklas i större utsträckning än övriga elever. Detta är i linje med det fokus på barn i riskgrupper som fanns inom PART-projektet under DigiLys-modellens utveckling.

Ingen tydlig generell utveckling går att utläsa för elevernas skattning av den psykosociala miljön, vilket indikerar att elevernas kunskaper utvecklats i högre grad än de psykosociala faktorerna.

De förbättrade elevresultaten är i sig inget bevis på att DigiLys leder till förbättrade kunskapsresultat. Den sammantagna bilden är dock att elevernas testresultat stärker, snarare än motsäger, bilden som framkommit i enkäter och intervjuer, nämligen att DigiLys bidrar till utveckling.

3.4 Framgångsfaktorer och utmaningar i genomförandet

Under utvärderingen har ett antal framgångsfaktorer och utmaningar i genomförandet identifierats. Utmaningarna finns på olika nivåer och kräver olika typer av insatser. Generellt

¹⁰ Övriga anser att DigiLys ha haft en liten positiv betydelse.

kan sägas att resultaten förbättras ju längre arbetet pågått samt när arbetet bedrivs i enlighet med intentionerna i modellen.

Utmaning att förankra nya perspektiv och hantera motstånd

En grundläggande utmaning i DigiLys-arbetet handlar om att förankra perspektivet att fokusera på lärmiljön och det egna arbetet snarare än på enskilda elevers resultat. På vissa skolor kan det också innebära en utmaning att öppet samarbeta kring undervisningen. Införandet av dessa perspektiv och arbetsätt kan stöta på motstånd då de i vissa fall innebär ett brott mot traditioner och invanda arbetsätt.

Utöver denna grundläggande utmaning finns, precis som i allt utvecklingsarbete, konkreta utmaningar kopplat till tid, kompetens och resurser.

Väl genomförda analysmöten skapar lärande och utveckling

Även om alla moment i DigiLys kan få bäring på resultaten så är analysmöten det moment som ger tydligast avtryck, eftersom det är då det kollegiala lärandet sker. Väl genomförda analysmöten är därför en central framgångsfaktor. De främsta styrkorna i skolornas analysmöten är den konstruktiva dialogen och fokus på att hitta relevanta lösningar. Ytterligare utveckling kan behövas för att säkerställa att dialogen lyfter in forskning och teoretisk kunskap så att nya perspektiv framkommer och invanda tankemönster utmanas. Här syns dock en positiv utveckling på så sätt att de som deltagit i fler analysmöten i högre grad menar att analysmötena ger nya perspektiv på undervisningen och att forskning och teoretisk kunskap lyfts in i samtalet. Analysmötena och DigiLys-arbetet i stort förutsätter att nya metoder och tillvägagångssätt hittar sin väg in i arbetet. Att skolorna genomför kompetens- eller andra utvecklingsinsatser är därför nödvändigt för att skapa innehåll till den struktur som analysmötena och DigiLys utgör.

Analysledare och rektor avgörande för analysmöten och övriga moment

En väl förberedd **analysledare** med bred kompetens är den främsta framgångsfaktorn för effektiva analysmöten. Analysledaren har det främsta ansvaret för att presentera resultaten och hålla dialogen på rätt spår. Analysledaren har ofta också ett särskilt ansvar för att lyfta in aktuell forskning i samtalet. För att på bästa sätt genomföra dessa uppgifter behöver analysledaren kombinera pedagogiskt kunnande och ledarskapskompetens med teknisk förmåga att åskådliggöra resultaten i Digi-verktyget på bästa sätt.

För ett framgångsrikt arbete med DigiLys är **rektors** ledarskap avgörande. Arbetet fungerar bäst när rektor betonar vikten av arbetet samt arbetets inriktning på lärande snarare än bedömning. Med ett medvetet ledarskap kan rektor också skapa synergier mellan DigiLys och andra pågående utvecklings- och kompetenssatsningar. I flera skolor genomförs parallellt med DigiLys en långsiktig satsning på språkutveckling genom genrepedagogik. På så sätt har möjligheterna att utforma relevanta och effektiva insatser ökat. I egenskap av möjliggörare är det viktigt att rektor organiserar praktiska lösningar kring administration av systemet, kalendarium samt analysledarens möjligheter till inläsning och förberedelser.

Ett gediget implementeringsarbete över tid krävs för att nå resultat

För att analysledare och rektor ska fylla sina funktioner väl och därigenom främja ett framgångsrikt arbete krävs i sin tur ett gediget implementeringsarbete med adekvat stöd i det

inledande skedet av arbetet. I Helsingborg finns ett centralt analysteam som ger ledning och stöd. Att på så sätt låta ett analysteam driva implementeringsarbetet är helt i överensstämmelse med implementeringsforskning och framstår även i denna utvärdering som en viktig framgångsfaktor. Efter introduktionsfasen har de också en roll att stärka vidmakthållandet av arbetssättet genom kontinuerligt stöd samt uppföljning.

3.5 Sammanfattningsvis

Erfarenheterna från Helsingborg och Landskrona visar att DigiLys-modellens potential också kan uppnås i praktiken. Den sammanvägda bedömningen är att DigiLys bidrar till utveckling av skolornas arbete, i de fall implementeringen varit framgångsrik och arbetet blivit etablerat på alla nivåer i skolan.

Störst bidrag tycks arbetet ha för elevhälsoteamen, men även rektorer har nytta av DigiLys i den pedagogiska ledningen. Bland pedagogerna är den upplevda nyttan varierande. De upplevda resultaten är genomgående större bland dem som arbetat enligt DigiLys-modellen en tid och bland dem som anger att genomförandet fungerar enligt intentionerna. Det bör särskilt betonas att framgång kräver tid och gediget implementeringsarbete. DigiLys kan innebära nya perspektiv på arbetet, och det kan vara svårt och ta tid att bryta med invanda arbetssätt. Analysmöten framstår som det mest avgörande momentet i modellen, vilket i sin tur innebär att analysledarens förmåga att leda mötena får avgörande betydelse för resultaten. För detta behöver analysledaren kombinera pedagogiskt kunnande och ledarskapskompetens med teknisk förmåga att åskådliggöra resultaten i Digi-verktyget på bästa sätt. För att skapa innehåll i den struktur som DigiLys utgör är skolornas övriga kompetens- och utvecklingsinsatser viktiga. Även rektors roll som ledare och möjliggörare är central för arbetet. Att som i Helsingborg låta ett analysteam/implementeringsteam ge ledning och stöd till rektor, analysledare och pedagoger har varit en viktig framgångsfaktor.

Även om ett längre framskridet implementeringsarbete på flera håll skulle ge en än säkrare bild över om DigiLys kan påverka resultat, finns inget i nuvarande underlag som talar emot att en sådan effekt skulle kunna påvisas. Den analys av elevernas testresultat som gjorts i denna utvärdering kan påvisa tendenser som ger visst stöd för att DigiLys verkligen kan bidra till utveckling.

4 DigiLys framöver

I det här kapitlet redovisas de centrala lärdomarna från utvärderingen som kan ge vägledning för arbete med DigiLys framöver. Utvärderingen visar att DigiLys har goda förutsättningar att bidra till utveckling av skolans lärmiljö, men att detta ställer stora krav på pedagogisk medvetenhet och förmåga att driva förändringsarbete. Hur implementeringsarbetet bedrivs är därför av allra största vikt. Lärdomarna från utvärderingen struktureras i detta kapitel utifrån modeller från implementeringsforskningen.

4.1 När är DigiLys relevant?

Även om vi i utvärderingen har konstaterat att DigiLys, med hjälp av ett gediget implementeringsarbete, har potential att leda till resultat, är det inte säkert att modellen är relevant för alla skolor och huvudmän. En skola/huvudman som söker former för kollegialt lärande och kontinuerlig uppföljning och utveckling baserad på forskning och beprövad erfarenhet kan sannolikt intressera sig för DigiLys. Eftersom DigiLys ibland kan möta motstånd och ställa krav på en perspektivförskjutning är det också centralt att organisationen har tillräcklig kraft och mognad att bedriva förändringsarbete. Täta ledarbyten eller organisationsförändringar är faktorer som sannolikt gör att det är klokt att avvakta med införandet av DigiLys.

4.1.1 Beredskap för förändringsarbete

Inom implementeringsteorin finns ett verktyg, *the hexagon tool (Hexagonen)*, som tar upp centrala förutsättningar som, åtminstone delvis, bör finnas på plats för att det ska vara relevant att införa ett nytt arbetssätt. För att ta reda på om det är lämpligt att påbörja en implementeringsprocess kan det, enligt Hexagonen, vara bra att ta ställning till följande frågeställningar.¹¹

- Hur väl möter DigiLys identifierade behov hos medarbetare i organisationen?
- Passar DigiLys övriga initiativ, prioriteringar, strukturer och stöd samt värderingar i omgivningen?
- Finns resurser för utbildningar, bemanning, teknisk support, datasystem och administration?
- Finns kapacitet att implementera som avsett och att behålla och förbättra implementeringen över tid?

Utöver dessa faktorer, som tar sikte på organisationens beredskap att implementera ett nytt arbetssätt, avgörs förutsättningarna för implementering av modellens egenskaper. Här pekar Hexagonen på två frågeställningar. Den första frågan rör evidens som tyder på att metoden

¹¹ Blase, K., Kiser, L. and Van Dyke, M. (2013). *The Hexagon Tool: Exploring Context*. Chapel Hill, NC: National Implementation Research Network, FPG Child Development Institute, University of North Carolina at Chapel Hill.

leder till resultat om den implementeras väl. För DigiLys finns denna utvärdering, som visar att förutsättningar att nå resultat finns. Evidens som *bevisar* resultat och effekter saknas dock. Den andra frågan handlar om modellen är redo för replikering, vilket innefattar en tydlig operationalisering/beskrivning av modellen, tillgång till experthjälp och testexemplar. En hel del sådant material har utvecklats bland annat inom ramen för analysteamets arbete i Helsingborg. En vidare utveckling av material och stöd för nya användare kommer att bli viktigt för att möjliggöra en framgångsrik implementering.

Hur väl möter DigiLys identifierade behov hos medarbetare i organisationen?

Ett framgångsrikt förändringsarbete startar med en inventering av behoven i verksamheten. Ambitionen bör vara att hitta samsyn om vilken funktion DigiLys kan fylla i organisationen. Samtidigt får arbetet goda förutsättningar om varje medarbetare hittar sitt eget motiv till arbetet. Behovsinventeringen kan på så sätt bli ett sätt att förankra arbetet bland medarbetarna. Medarbetarenkäter och gemensamma möten kan vara sätt att undersöka och formulera verksamhetens behov. Frågor som kan vara relevanta att ställa sig inför ett beslut om att börja arbeta med DigiLys är:

- Hur arbetar vi i dag med att följa upp och utveckla lärmiljön?
- Vilka hinder/utmaningar finns idag i verksamheten som försvårar ett strukturerat och konstruktivt sätt följa upp och utveckla lärmiljön?
- Hur vill vi arbeta för att följa upp och utveckla lärmiljön?

Utifrån svaren på frågorna ovan kan skolan/huvudmannen ta ställning till om DigiLys är ett bra sätt att möta behoven. Mål för arbetet bör också formuleras utifrån svaren på frågorna ovan. Målet med en implementering måste vara så tydligt och konkret att det inte missförstås och visa vad skolan/huvudmannen vill uppnå med förändringsarbetet. Med en tydlig målformulering underlättas förankringsarbete och kommunikation mellan olika enheter. För att arbetet ska kunna följas över tid och utvärderas bör målen också vara formulerade på ett sätt som gör dem möjliga att följa upp.

Passar DigiLys övriga initiativ, prioriteringar, strukturer och stöd samt värderingar i omgivningen?

Om DigiLys ligger i linje med övriga prioriteringar och initiativ finns betydligt bättre förutsättningar för ett framgångsrikt arbete än om DigiLys ensamt ska driva en utveckling. I utvärderingen finns flera exempel på hur satsningar på kompetensutveckling skapat goda förutsättningar för ett effektivt DigiLys-arbetsätt. Om värderingar inom organisationen går emot de värderingar som DigiLys representerar försvåras arbetet väsentligt. Exempelvis, om det finns en ovana och en ovilja bland pedagoger att diskutera den egna undervisningen kan det vara svårt att få analysmötena att bli det konstruktiva kollegiala lärande som avses. Å andra sidan kan analysmöten och insatser som följs upp vara konkreta verktyg som tjänar till att utveckla och förändra en värderingskultur i riktning mot kontinuerlig utvärdering, omprövning och utveckling av det egna arbetet.

Finns resurser för utbildningar, bemanning, teknisk support, datasystem och administration?

Utöver det pedagogiska perspektivet ställer DigiLys krav på en administrativ och teknisk förmåga inom organisationen. Personella resurser behövs för att såväl inledningsvis som

löpande administrera elever, tester och sammanställningar i Digi-verktyget. När ett nytt IT-verktyg introduceras uppstår också ofta inledande problem som behöver lösas. Även för detta behöver en resurs med rätt kompetens finnas tillgänglig. Det är i dagsläget oklart vilka resurser som kommer att finnas kopplat till Digi-verktyget. Oavsett detta krävs dock att varje skola och huvudman har tillgång till tillräckliga administrativa och tekniska kompetenser och resurser. Ett centralt bärande element i modellen är tillgång till skickliga analysledare som både har förmåga att leda analysmöten och kan säkerställa tillgång till forskning och beprövad erfarenhet inom ramen för skolans vardagliga utveckling.

Finns kapacitet att implementera som avsett och att behålla och förbättra implementeringen över tid?

Att implementera ett nytt arbetssätt som DigiLys är ett långsiktigt arbete som kräver förmåga att hålla i arbetet över tid. Det innebär att en organisation, inför beslutet om en eventuell implementering, förutom nuläget, bör beakta kommande förändringar inom organisationen som ligger längre fram i tiden. Om en organisation exempelvis står inför en genomgripande organisationsförändring, ledarskifte eller andra större förändringar kan det innebära att kapaciteten att bedriva förändringsarbete försämras. Gynnande omständigheter för en långsiktig kapacitet att etablera ett nytt arbetssätt är istället en aktiv och engagerad huvudmannorganisation som kan ge stöd och ledning under arbetets gång, exempelvis genom implementeringsteam, nätverk eller resurser.

4.2 Strukturer för den kommande implementeringsprocessen

Om en skola eller huvudman kommer fram till att DigiLys är en relevant modell följer en implementeringsprocess. Innan en sådan process inleds kan det dock vara bra att utforma ramar och strukturer för införandet av DigiLys. Sannolikt blir det första steget i implementeringsarbetet att utse ett **implementeringsteam**.¹² Implementeringsteam kan sägas utgöra en infrastruktur som kan hjälpa övriga delar av organisationen att driva arbetet framåt samt behålla och sprida arbetet över tid. Implementeringsteamet bör ha kunskap om implementeringsteori och goda exempel kring implementering. Tid behöver avsättas för arbetet. Tillsammans med skolledare och förvaltning kan implementeringsteamet inledningsvis ta fram en skriftlig och förankrad **plan för implementeringen**, där de olika momenten och tillhörande tidplan och ansvarsfördelning framgår.

¹² Se Tex. The Active Implementation Hub, handout 11 (2013), *Implementation teams*. Utvecklat av the State Implementation & Scaling- up of Evidence- based Practices Center (SISEP) and The National Implementation Research Network (NIRN) located at The University of North Carolina at Chapel Hill's FPG Child Development Institute.

4.3 Förändringsarbete i fyra faser

Att utveckla och etablera nya arbetssätt som DigiLys i en verksamhet tar tid. Ett sätt att systematiskt beskriva hur processen att implementera ett nytt arbetssätt bör gå till är att arbetet genomgår fyra faser.¹³

- Behovsinventering
- Installation av DigiLys
- Användning av DigiLys
- Vidmakthållande av DigiLys-arbetet

Hos skolor och huvudmän bedrivs redan ett systematiskt kvalitetsarbete utifrån Skollagen. De steg i implementeringsprocessen som beskrivs i det här avsnittet motsvaras ungefär av stegen i kvalitetsarbetet, så som Skolverket rekommenderar det.¹⁴ Införandet av DigiLys kan därför genomföras som en del i kvalitetsprocessen. I kvalitetsarbetets två första steg genomförs en nulägesanalys och analys av utvecklingsbehoven, vilket i det här sammanhanget kan sägas motsvaras av den första punkten, behovsinventering. Nästa steg i kvalitetsarbetet är att planera och förbereda insatser, vilket här kan innebära att installera DigiLys. Steget därefter, genomförandet, innebär att skolan/huvudmannen börjar använda DigiLys. Slutligen ska, enligt Skolverkets modell för kvalitetsarbete, en uppföljande analys göras, vilket inom implementeringsteorin kan sägas motsvaras av det sista steget, vidmakthållande.

Nedan redogörs för vad dessa faser konkret kan/bör innebära när en skola eller huvudman vill börja arbeta enligt DigiLys. Den första fasen, behovsinventering, har behandlats i föregående avsnitt om beredskap för förändringsarbete. Efter beredskapsfasen fattas eventuellt beslut om att ett förändringsarbete ska inledas, och de övriga tre faserna kan inledas. Nedan redovisas vad dessa tre faser kan innebära i en implementering av DigiLys.

4.3.1 Installation av DigiLys

I den här fasen behöver kompetens, organisation och ledarskap säkras. Redogörelsen nedan utgår från Fixsens implementeringsteori om *implementation drivers*, eller *framgångsfaktorer*.¹⁵

Kompetens hos användarna

Som visats i utvärderingen är analysledarens förmåga att leda arbetet en avgörande faktor för att DigiLys ska bli framgångsrikt. Att på olika sätt säkra analysledarens kompetens är därför helt centralt. För detta krävs för det första ett *medvetet val av analysledare*. Analysledaren kommer i många fall rekryteras bland skolans personal. I Helsingborg och Landskrona är det i

¹³ Fixsen, D. L. Blase, K. A. & Van Dyke, M. K. (2011). *Mobilizing communities for implementing evidence-based youth violence prevention programming: A commentary*. Am. J. Community Psychology, 48, 133-137.

¹⁴ Skollagen 4 kap. 3–8 §§ (2010:800) samt *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*, Skolverkets allmänna råd med kommentarer

¹⁵ Melissa Van Dyke, Karen Blase, Barbara Sims and Dean Fixsen (2013) *Implementation Drivers: Team Review and Planning*, baserat på arbete från The National Implementation Research Network (NIRN) Frank Porter Graham Child Development Institute,

regel specialpedagoger som leder arbetet, vilket kan vara en fördel eftersom specialpedagoger i sin profession har i uppdrag att, tillsammans med övrig personal och ledning, bidra till skolans pedagogiska utveckling för alla elever. Oavsett vilken befattning och position analysledaren har, behöver de personer som utses ha viljan och förmågan att leda pedagogisk utveckling samt att sköta den administrativa hanteringen av Digi-verktyget. Vissa egenskaper/kompetenser är svåra att utveckla genom utbildning eller handledning och är därför särskilt viktiga att beakta när analysledare utses. Exempel på sådana egenskaper/kompetenser som är relevanta för DigiLys är förmågan att inspirera och motivera, att leda en grupp genom utmaningar, viljan att lära sig nytt och att ha breda kunskaper inom pedagogisk forskning.¹⁶ Vilka uppgifter och vilket ansvar det innebär att vara analysledare behöver tydliggöras för de utvalda personerna, så att de kan ta ställning till arbetet. *Analysledarna behöver också få adekvat utbildning och handledning.* Att leda analysmöten är en komplex uppgift, och det kan därför vara en god investering att låta ett implementeringsteam eller motsvarande delta i de första analysmötena. Det är centralt att analysledaren får handledning, åtminstone under den första tiden. En viktig del i analysledarens uppgift är att säkerställa att aktuell forskning och nya pedagogiska metoder lyfts in i analysarbetet och vid utformningen av insatser. Beroende av analysledarens kompetens och tidigare erfarenheter kan det även vara relevant att erbjuda analysledaren kompetensutveckling inom vissa områden. Under implementeringsprocessen behöver skolan hitta en form för att säkerställa att analysledaren har förutsättning att framöver kontinuerligt uppdatera och utveckla sin kompetens inom pedagogisk forskning. Avsatt tid för egna studier, deltagande i nätverk samt kontinuerlig kompetensutveckling är faktorer som kan ge sådana förutsättningar.

Samtliga medverkande medarbetare behöver också få en kortare utbildning om vad DigiLys går ut på. Att fokusera på lärmiljön för gruppen snarare än på enskilda elever kan innebära en perspektivförändring och ett brott med en vana för många pedagoger. En sådan perspektivförskjutning tar tid och kan bäst uppnås under analysarbetets gång, men det kan vara en hjälp om samtliga deltagare genomgått en kortare utbildning innan arbetet påbörjas. Medarbetarna bör också få en introduktionsutbildning om Digi-verktyget.

Stödjande organisation

Vid införandet av DigiLys behöver skolan *hitta former för organisering, rutiner och resursfördelning.* Kalendarium med schemaläggning av analysmöten, dagordning för analysmöten och avsatt tid för administration och förberedande av analysmöten är exempel på viktiga praktiska former för arbetet.

Det är emellertid svårt att redan från början hitta de bästa formerna för arbetet, vilket gör att organisationen behöver vara beredd på att genomföra förändringar när behov uppstår. Implementeringsteam (eller motsvarande) samt skolledning bör därför följa arbetet genom en löpande dialog där de tar reda på hur personer med olika funktioner i arbetet upplever processen och är beredda på att göra förändringar. Följande frågor kan ge vägledning i en sådan dialog.

- Arbetar ni i enlighet med DigiLys-metoden och i riktning mot de uppsatta målen?

¹⁶ Jfr Frank Porter Graham Child Development Institute University of North Carolina Chapel Hill (2013) *Implementation Drivers: Assessing Best Practices*,

- Vilka utmaningar stöter ni på i arbetet? (Exempelvis kopplat till tid för analysmöten, analysmötenas utförande, genomförande av insatser)
- Vilket stöd skulle underlätta hanteringen av dessa utmaningar? (exempelvis planering för andra möten/utvecklingsinsatser, resursfördelning, förstärkt handledning)

Utöver dessa former för organisering i verksamheten krävs även ett *tekniskt och administrativt stöd* för att hantera det digitala verktyget. Vid införandet av ett nytt system behöver kompatibilitet till den övriga IT-miljön säkras och frågor och problem som kan uppstå för nya användare behöver hanteras. Det är i skrivande stund inte klart i vilken form ett sådant stöd kan komma att utformas gemensamt för alla skolor/huvudmän. Detta påverkar naturligtvis vilket behov som finns av tekniskt och administrativt stöd hos en huvudman/skola.

Sannolikt kommer Digi-verktyget att kontinuerligt fortsätta utvecklas efter Psynk-projektets slut. För att utvecklingen på bästa sätt ska möta behoven hos användarna bör huvudmannen/skolan samla in utvecklingsbehov, för att ge inspel till den fortsatta utvecklingen av verktyget.

Effektivt ledarskap

Ledarskapet är viktigt för en effektiv verksamhet i allmänhet och en lyckad implementering i synnerhet. I studier av utvecklingsarbete inom skolan betonas också gång på gång skolledarens avgörande roll. För att säkerställa att rektor tar den rollen har förslagsvis implementeringsteam (eller motsvarande) regelbundna möten med rektor, där såväl principiella frågor om DigiLys inriktning och mer praktiska frågor kring exempelvis planering och ansvarsfördelning kan avhandlas. Det kan också vara värdefullt att återkommande påminna om och betona vikten av att rektor legitimerar DigiLys genom att lyfta fram och prioritera arbetet. Som tidigare beskrivits är även analysledarens ledarskap avgörande, vilket visar på vikten av handledning och utbildning för denne.

4.3.2 Användning av DigiLys

I utvärderingen har en definition av de centrala komponenterna i DigiLys tagits fram. Dessa delar av arbetssättet kan sägas utgöra essensen i arbetssättet, eller *kärnkomponenterna*. Vid implementering av ett arbetssätt finns alltid en risk att tillämpningen skiljer sig från det ursprungliga arbetssättet. Om medarbetarna känner sig osäkra eller inte fullt ut har accepterat arbetssättets kärnkomponenter kan det hända att de ändrar och anpassar arbetet efter eget huvud. Om så sker använder skolor något som de kallar DigiLys, men som egentligen inte är det eftersom arbetet inte uppfyller de faktorer som är avgörande för att modellen ska bidra till önskad utveckling, och i förlängningen till förbättrade kunskapsresultat för eleverna. En viktig del i implementeringsarbetet är därför att säkerställa att kärnkomponenterna används på rätt sätt. Arbeta för att uppnå rätt kompetens, stödjande strukturer och ett effektivt ledarskap under installationsfasen är sätt att främja en korrekt tillämpning av kärnkomponenterna. För att säkerställa att det lokala arbetet med DigiLys genomförs med hög kvalitet behöver huvudmannanivån fatta genomtänkta beslut om lokala anpassningar av de aspekter av modellen som inte tillhör kärnkomponenterna.

För att säkra att arbetet även fortsättningsvis bedrivs utifrån DigiLys-modellen och för att skapa förutsättningar för lämplig lokal utveckling över tid kan det exempelvis vara bra med ett **nätverk** för samtliga analysledare inom kommunen. I nätverket kan utmaningar och idéer kopplat till DigiLys-arbetet diskuteras. Arbetet kan också stärkas genom att analysledare och pedagoger emellanåt **deltar vid varandras analysmöten**. Detta är särskilt relevant inför att en klass ska byta lärare, eftersom de nya lärarna får en god insyn och överblick över klassens situation, vilket underlättar överlämningen.

4.3.3 Vidmakthållande av DigiLys-arbetet

När det nya arbetssättet har tillämpats under ett till ett par år kan arbetet vara etablerat på skolan. För att uppnå och vidmakthålla ett effektivt arbete behöver arbetet följas upp. Skolan arbetar redan med systematiskt kvalitetsarbete och förslagsvis följs DigiLys-arbetet upp inom ramen för det. Exempelvis kan frågor om DigiLys inkluderas i medarbetarenkäter eller motsvarande. Då DigiLys berör kärnan i skolverksamheten, det pedagogiska arbetet och kollegial dialog och samverkan bör uppföljningen också innefatta kvalitativa moment, såsom intervjuer, dialog eller fokusgrupper. Uppföljningen kan både ske samlat, exempelvis vid arbetsplatsträffar eller träffar inom eventuella DigiLys-nätverk, och enskilt, exempelvis vid medarbetarsamtal. Vid uppföljningen kan det vara relevant att särskilja förbättringsbehov kopplat till:

- Implementeringsprocessen
- DigiLys-modellen i sig
- Kompetens, organisation och ledarskap

4.4 Sammanfattningsvis

Lärdomarna från utvärderingen gällande implementering relateras i detta kapitel till modeller från implementeringsforskningen.

Beredskap för förändringsarbete

Inför införandet av DigiLys bör en inventering göras av behoven och förutsättningarna i verksamheten. Ambitionen bör vara att hitta samsyn om vilken funktion DigiLys kan fylla i organisationen – i vilken grad och på vilket sätt finns ett behov av DigiLys? En samlad bedömning behöver också göras för att avgöra om organisationen har förutsättningar att bedriva förändringsarbete. Täta ledarbyten eller organisationsförändringar är faktorer som sannolikt gör att det är klokt att avvakta med införandet av DigiLys. Däremot underlättas en kommande implementering om DigiLys passar övriga initiativ och prioriteringar i verksamheten och om resurser finns tillgängliga för exempelvis utbildningar, teknisk support och administration.

Strukturer för implementeringsprocessen

Om en skola eller huvudman kommer fram till att DigiLys är en relevant modell bör ramar och strukturer för arbetet att införa DigiLys utformas. Sannolikt blir det första steget i

implementeringsarbetet att utse ett implementeringsteam, som tillsammans med skolledare och förvaltning tar fram en skriftlig och förankrad plan för implementeringen.

Installation av DigiLys

När arbetet med att installera DigiLys påbörjas behöver *kompetens hos användarna* säkerställas. Analysledaren som är central i DigiLys-modellen behöver rekryteras och ges utbildning och handledning. Samtliga medverkande medarbetare behöver också få en kortare utbildning om vad DigiLys går ut på. Vid införandet av DigiLys behöver skolan en *stödjande organisation* för att hitta former för rutiner, resursfördelning samt tekniskt och administrativt stöd för att hantera det digitala verktyget. Vid installation av en ny modell som DigiLys är ett *effektivt ledarskap* avgörande. För att säkerställa att rektor tar den rollen har förslagsvis implementeringsteam (eller motsvarande) regelbundna möten med rektor.

Användning och vidmakthållande av DigiLys

För att säkerställa att tillämpningen av DigiLys över tid följer den ursprungliga ambitionen kan det exempelvis vara bra med ett **nätverk** för samtliga analysledare inom kommunen, där utmaningar och idéer kopplat till DigiLys-arbetet kan diskuteras. Arbetet kan också stärkas genom att analysledare och pedagoger emellanåt **deltar vid varandras analysmöten**. Arbetet behöver också följas upp. Skolan arbetar redan med systematiskt kvalitetsarbete och förslagsvis följs DigiLys-arbetet upp inom ramen för det.

BILAGA 1

Erfarenheter av DigiLys i Helsingborg och Landskrona

Spira utvärdering
Elin Törner

2015-01-15

Innehåll

BILAGA 1.....	0
1. Inledning.....	3
1.1. DigiLys utvecklades för barn i riskgrupper.....	3
1.2. Organisering av arbetet skiljer sig mellan Helsingborg och Landskrona.....	4
1.3. Spridning av DigiLys pågår i kommunerna	5
2. Genomförande av DigiLys	6
2.1. Tester – utbudet påverkar grunden för DigiLys-arbetet	6
2.2. Sammanställningar i Digi-verktyget ger förutsättningar för analysen	7
2.3. Analysmöten – ett forum för kollegialt lärande.....	9
2.4. Insatser – vägen till direkt påverkan på verksamheten.....	10
2.5. Uppföljning viktig för ökad systematik.....	11
2.6. Sammanfattningsvis.....	12
3. Resultat i skolornas arbete.....	13
3.1. Utveckling hos enskilda pedagoger – varierande resultat	13
3.2. Utveckling på skolnivå	15
3.2.1. Elevhälsoteamen arbetar mer övergripande, förebyggande och främjande	15
3.2.2. Rektorer använder DigiLys på olika sätt och i olika grad	16
3.2.3. DigiLys ger visst bidrag till lärande i organisationen som helhet.....	17
3.3. Utveckling på förvaltningsnivå – en outnyttjad potential	19
3.4. Sammanfattningsvis.....	20
4. Elevernas utveckling på testerna	21
4.1. Viss generell förbättring på resultaten.....	21
4.2. Stora skillnader mellan olika skolor	23
4.3. Tidigare resultat från Utsikter-skolorna	25
4.4. Sammanfattningsvis.....	25
5. Avgörande faktorer för resultaten	26
5.1. DigiLys bidrar till utveckling av verksamheten – när arbetet är etablerat	26
5.2. DigiLys innebär utmaningar på flera sätt	26

5.3	Framgångsfaktorer.....	27
5.3.1	Fokus på genomförandet så att nyttan av DigiLys framkommer	27
5.3.2	Två funktioner avgörande för genomförandet – analysledare och rektor	28
5.3.3	En gedigen och medveten implementeringsprocess behövs	29
5.3.4	Synergier kan skapas med övrigt utvecklingsarbete	30
5.4	Sammanfattningsvis.....	30

1. Inledning

I den här bilagan redovisas en fördjupad beskrivning av hur arbetet med DigiLys har fungerat i Helsingborg och Landskrona. I huvudrapporten har konstaterats att DigiLys har en inriktning som ger potential att bidra till skolutveckling och förbättrade kunskapsresultat för eleverna. I den här bilagan redovisas hur väl denna potential har uppfyllts i de två kommuner som har utvecklat arbetssättet, Helsingborg och Landskrona. Framgångsfaktorer och hinder som har påverkat arbetet redovisas också. Bilagan inleds med en kortfattad beskrivning av arbetets historik och organisering i de två kommunerna.

1.1. DigiLys utvecklades för barn i riskgrupper

DigiLys är sprunget ur ett arbetssätt som utvecklades inom ramen för projektet *Preventivt arbete tillsammans* (PART). PART är ett samarbete mellan Helsingborg och Landskrona stad samt Region Skåne. Inom PART arbetar kommunerna för att förbättra barns framtidsutsikter genom att utveckla skolors arbetssätt vad gäller utbildningsresultat och förutsättningar för god hälsa, med fokus på barn i riskgrupper.

Ett av PARTs utvecklingsarbeten var *Utsikter*. Utsikter riktade sig till nyanlända barn och barn vars familjer fått långvarigt försörjningsstöd. Arbetet med noggrann kartläggning och uppföljning samt anpassade åtgärder skedde inledningsvis på individnivå. Erfarenheterna av arbetet med elever på individnivå visade dock att man även behöver satsa på utveckling av arbetssätt på gruppnivå för att varje enskilt barn ska lyckas. Därför utvecklades arbetssätt för att förbättra förutsättningarna för god hälsa och goda utbildningsresultat för alla barn. De delar av utsikterarbetet som skolorna tyckte var bäst inkorporerades i den ordinarie verksamheten. Det innebär att arbetet som tidigare varit fokuserat på ett fåtal skolor och klasser nu sprids till fler skolor. En konsekvens av detta är att de skolor som idag arbetar med DigiLys inte har tillgång till de extra resurser som projektet innebar.

Utgångspunkten för PART och Utsikter var således att arbeta med elevernas hälsa och utbildningsresultat integrerat. I DigiLys som det bedrivs idag har en viss förskjutning skett, så att kunskapsresultaten tydligare står i fokus. Ambitionen att integrera hälsa och kunskapsresultat kvarstår dock i dagens arbete, vilket bland annat märks genom att elevhälsoteamet har en framträdande roll i arbetet och att skolorna i Helsingborgs stad kompletterar screeningtesterna med elevenkäter kring den psykosociala miljön.

Fram till dess att Digi-verktyget utvecklades sammanställdes kartläggningarna av lärmiljön i färgkartor i Excel. Det innebar att det var svårt att samla och sammanställa data från olika klasser och skolor i och med att uppgifterna fanns på olika filer med delvis olika utformning. Därmed försvårades också uppföljning över tid. Lösningen på detta formulerades i samråd mellan kommunerna och SKL och resulterade i Digi-verktyget. Verktyget har utvecklats kontinuerligt under hösten 2013 och 2014, utifrån de behov som identifierats under arbetets gång. Vid tidpunkten för den här utvärderingen är möjligheterna till utveckling inom ramen för Psynkprojektet slut, men projektet efterlämnar en lista på ytterligare förbättringsförslag.

1.2. Organisering av arbetet skiljer sig mellan Helsingborg och Landskrona

De två kommuner som har utvecklat DigiLys inom ramen för PART och Psynk-projektet har valt olika strategier för implementering. De två kommunerna har också olika storlek – i Landskrona finns 15 kommunala grundskolor och tre gymnasieskolor medan Helsingborg har ca 40 kommunala grundskolor och sex gymnasieskolor – vilket också medför olika förutsättningar för utvecklingsarbetet.

I **Helsingborg** är det frivilligt för skolorna att börja arbeta enligt DigiLys. Det finns ett centralt analysteam som leder implementeringen av DigiLys. När en skola anmält intresse för att börja arbeta enligt DigiLys-modellen genomför analysteamet ett antal möten med rektor och specialpedagog, där modellen presenteras och en planering för skolans arbete tas fram (en så kallad årsklocka). Administrativa moment i verktyget behandlas och skolans specialpedagoger, som i regel leder DigiLys-arbetet på skolan, får stöd att ta fram planeringsmallar och lägga in mötestider. Arbetssättet presenteras därefter för berörda pedagoger. Specialpedagogerna som ska vara analysledare får i regel hjälp att leda de första analysmötena. Hur länge analysteamet leder analysarbetet varierar mellan skolor, men i samtliga fall erbjuds analysledaren kontinuerlig handledning och stöd i hanteringen av Digi-verktyget. Ambitionen är att skolorna efter en tid ska bedriva arbetet självständigt från analysteamet. Analysteamet leder också ett nätverk för specialpedagoger i kommunen, som med tiden har kommit att mer och mer fokusera på DigiLys-arbetet.

Helsingborg har i kommunen en gemensam modell med två typer av analysmöten. Dels leder specialpedagoger analysmöten i arbetslagen, dels samlas elevhälsoteam och skolledning för analysmöten där en samlad analys görs av de olika klasserna och årskurserna. I Helsingborg finns inga centralt fattade beslut om vilka tester som ska ingå i DigiLys.

I **Landskrona** finns ett centralt beslut om att samtliga förskoleklasser ska börja jobba med DigiLys. I övrigt är det fritt upp till skolorna att välja om de vill ansluta sig. Implementeringen av DigiLys hanteras inom kommunens projektorganisation, som driver ett flertal utvecklingsprojekt inom sju fokusområden. DigiLys ligger inom de två fokusområdena analys respektive digitalisering. Projektledaren för DigiLys, som varit anställd av SKL, har också varit placerad i Landskrona stad, men arbetat gentemot båda kommunerna.

Implementeringsinsatserna i Landskrona utgörs av genomgång av systemadministration, vilket ges till två nyckelpersoner per skola. Dessa två nyckelpersoner ska väljas ut för att kunna axla både ledningen av den pedagogiska dialogen och den administrativa hanteringen av Digi-verktyget. Därutöver kan rektor vid behov begära ytterligare stöd i implementeringen från kommunens projektorganisation.

I Landskrona stad finns ingen kommungemensam modell för hur analysmöten och planering ska läggas upp. Tanken i kommunen är att skolornas former för kontinuerlig och systematisk uppföljning kan se ut på olika sätt och att rektorerna därför själva utformar passande arbetssätt inom DigiLys. Inom matematik har kommunen däremot en extern analysledare, som leder analysmöten en gång i månaden på några skolor, och som i övrigt arbetar vid högskolan i Kristianstad. Den externa analysledaren ska, utöver att leda analysarbetet, utbilda personalen att bli analysledare, med målsättningen att skolorna själva ska driva processen.

I Landskrona kommun finns ett centralt beslut om att vissa tester ska ingå i DigiLys-arbetet. Syftet med detta är att ge alla skolor en gemensam grund samt möjliggöra jämförelser mellan olika enheter.

1.3. Spridning av DigiLys pågår i kommunerna

I Landskrona använder idag 14 av 15 grundskolor DigiLys. Många skolor använder DigiLys endast i förskoleklassen medan fem skolor använder DigiLys i samtliga årskurser. Bland dessa är det några skolor som använder färgkartor i Excel parallellt med, eller istället för, användningen av Digi-verktyget. De flesta skolor har påbörjat arbetet under förra läsåret, medan skolorna som deltagit i utsikter-projektet har använt arbetssättet sedan 2010.

I Helsingborg är det 16 skolor som idag använder DigiLys. Medan några skolor håller på att starta upp arbetet i skrivande stund så har Utsikter-skolorna arbetat på det här sättet i tre till fyra år. De flesta skolor har arbetat enligt DigiLys i mellan ett halvår och ett år.

Att arbetet på de flesta skolor är relativt nytt syns också i enkätfrågan om hur många analysmöten de svarande deltagit i. Närmare en tredjedel (32 procent) av de svarande anger att de deltagit i ett analysmöte eller inget analysmöte alls. En liten minoritet, närmare bestämt 10 procent har deltagit i fler än tio analysmöten. Övriga har deltagit i två till tio analysmöten. Vidare anger 15 procent av de registrerade användarna i Digi-verktyget som har besvarat enkäten att de ännu inte har genomfört några insatser.

2. Genomförande av DigiLys

I huvudrapporten har konstaterats att DigiLys har en relevant inriktning som ligger i linje med vad forskning och lagstiftning förespråkar. Annorlunda uttryckt vilar DigiLys på en god teoretisk grund som ger goda förutsättningar för att uppnå önskade resultat.

För att resultaten också ska uppnås i praktiken krävs att genomförandet är i enlighet med intentionerna i modellen. När modellen vilar på en god teoretisk grund och arbetet genomförs i enlighet med intentionerna är det sannolikt att resultat uppstår. (Detta resonemang kallas inom utvärderingsteorin för bidragsanalys¹.) I det här kapitlet redogörs därför för om arbetet har bedrivits i enlighet med intentionerna i DigiLys-modellen.

Beskrivningen följer de moment som ingår i DigiLys, genomförande av tester, sammanställning i verktyget, analysmöten, genomförande av insatser, samt uppföljande tester och analyser.

Redogörelsen grundar sig på intervjuer, deltagande observationer vid analysmöten samt enkät till användare av Digi-verktyget. Redovisningen nedan är gemensam för de två kommunerna, och inga jämförelser mellan kommunerna görs. Detta eftersom enkätsvaren från Landskrona domineras stort av två skolor. Därmed är det inte relevant att tala om kommungemensamma resultat, utan snarare om skillnader mellan olika skolor.

2.1. Tester – utbudet påverkar grunden för DigiLys-arbetet

DigiLys bygger till stor del på screeningtester av elevernas grundläggande förmågor. Elevernas resultat på screeningtesterna ger en bild av hur lärmiljön fungerar. Varje skola eller huvudman är visserligen fri att lägga in även andra parametrar som grund för det kommande analys- och utvecklingsarbetet, men testerna är ändå den centrala informationskällan enligt DigiLys-modellen. Utifrån antagandet att det man mäter får uppmärksamhet blir tillgången till tester viktig.

De flesta menar att testerna är tillräckliga och relevanta

En majoritet av enkätrespondenterna (76 procent) menar att de tester som finns tillgängliga är relevanta.² Styrkan med testerna, så som de beskrivs i intervjuer, är att de omfattar

¹ Mayne, J. (1999): "Addressing Attribution through Contribution Analysis: Using Performance Measures Sensibly" (discussion paper)

² Dessa svarade nej på frågan: Bland de tester som finns tillgängliga från exempelvis Skolverket, saknar du mätområden som skulle kunna föras in i DigiLys?

grundläggande förmågor som är centrala för allt annat lärande i skolan (ordförståelse, läsförmåga samt grundläggande matematik). En god läsförståelse är exempelvis viktig för att kunna ta till sig kunskaper inom samhällsvetenskapliga eller naturvetenskapliga ämnen. Det finns också särskilda tester för ordförståelse kopplat till dessa ämnesområden. Likaså är grundläggande räkning (aritmetik) avgörande för i princip all övrig matematik. Testerna sätter fokus på dessa förmågor.

11 procent i enkäten uppger å andra sidan att de saknar tester inom helt centrala områden och 14 procent menar att de viktigaste områdena visserligen täcks in av testerna, men att ytterligare tester vore bra. Bland de områden som saknas nämns framför allt engelska, där utbudet är begränsat, samt fler områden inom matematik, såsom problemlösning.

För att belysa den psykosociala miljön krävs andra mätningar. I intervjuer beskrivs ett tillräckligt utbud av elevundersökningar, bland annat de korta elevenkäter med fem frågor som tagits fram av SKL respektive sju frågor som tagits fram inom PART-projektet. Utmaningen, så som den beskrivs, handlar inom detta område därför snarare om att inte överrösa eleverna med enkäter. Det finns också en osäkerhet kring hur hantering och sammanställning bäst görs för att vara i linje med personuppgiftlagens bestämmelser om känsliga personuppgifter. Sannolikt behöver nya funktioner utvecklas i verktyget för att detta ska underlättas.

Vår sammanvägda bedömning är att tillgängliga screeningtester ger goda förutsättningar för ett framgångsrikt utvecklingsarbete. Detta eftersom testerna sätter fokus på grundläggande förmågor som har betydelse för skolarbetet i stort. Med detta sagt, arbetet hade kunnat bli än mer ändamålsenligt om utbudet av standardiserade tester vore bredare, och inkluderade fler ämnen och fler aspekter av svenska och matematik. För att sätta fokus på den psykosociala miljön bör testerna kompletteras med elevenkäter.

2.2. Sammanställningar i Digi-verktyget ger förutsättningar för analysen

Genom sammanställningar i Digi-verktyget ska goda förutsättningar för analysen skapas. För att verktyget ska ge goda förutsättningar för analys är det viktigt att det ger en tydlig bild av resultaten samt att verktyget är användarvänligt, så att det administrativa arbetet kopplat till sammanställningen inte blir för betungande.

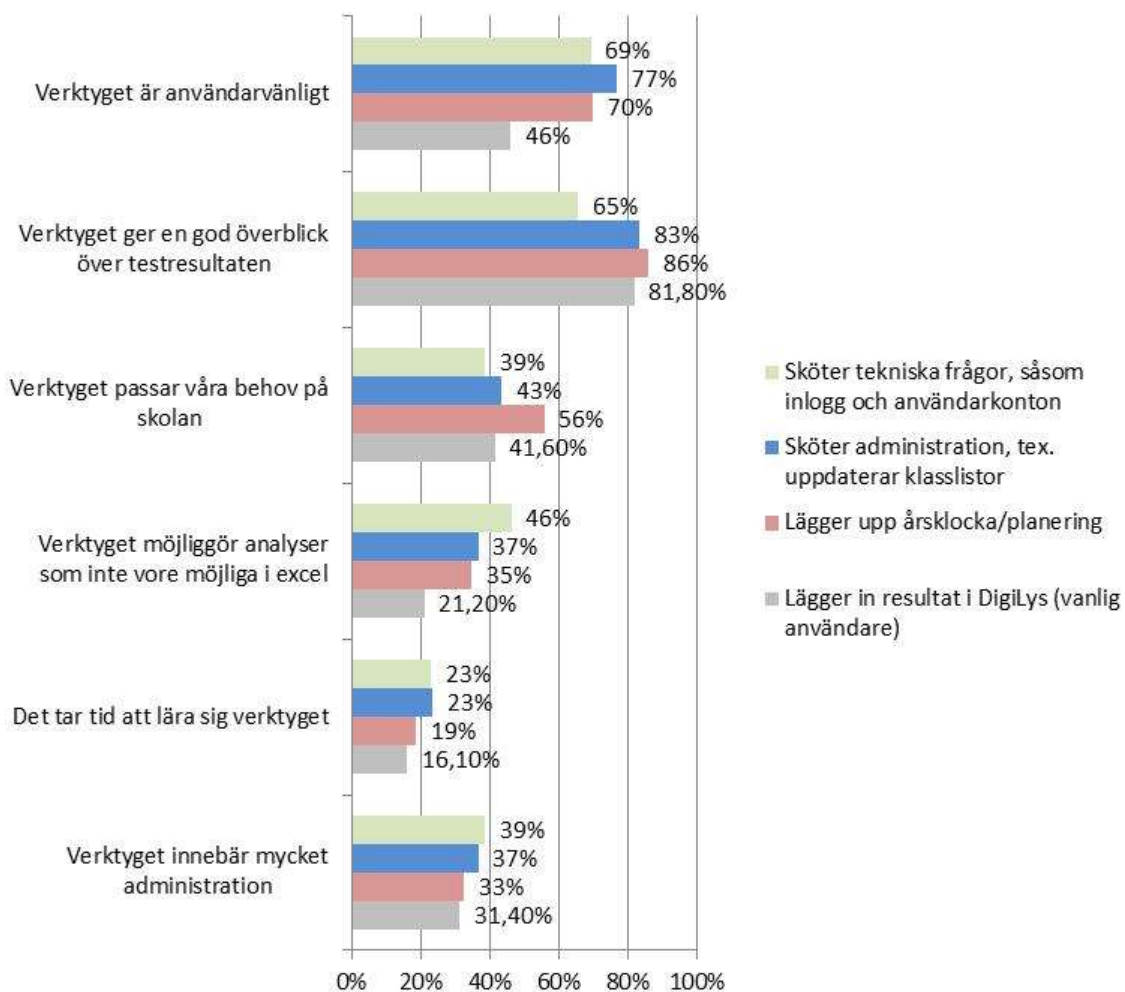
Majoriteten positiva till verktyget – men undantag finns

När DigiLys-användarna får ge sin syn på hur Digi-verktyget fungerar framkommer olika uppfattningar. I intervjuer beskriver vissa ett användarvänligt verktyg som möjliggör tydliga sammanställningar medan andra menar att verktyget är krångligt och saknar centrala funktioner. Det finns en allmän uppfattning att vissa utvecklingsbehov kvarstår även vid Psynk-projektets slut. Exempel på det är systemets förmåga att importera och exportera uppgifter från/till andra system och att underlätta jämförelser över flera års tid. En styrka med Digi-verktyget som framhävs är den stora flexibiliteten, som gör det möjligt att lägga in egna tester och uppgifter som underlag för analysen.

Bland Digi-verktygets användare uppger de flesta (79 procent) att verktyget fyller sin huvudsakliga funktion, att ge en god överblick över resultaten. Det är dock en minoritet (18 procent) som menar att Digi-verktyget möjliggör analyser som inte vore möjliga i Excel (vilket på vissa skolor användes i samma syfte innan Digi-verktyget utvecklades). Det förekommer också att personer som tidigare arbetat med färgkartor i Excel föredrar detta framför Digi-verktyget, då de uppfattar att verktyget medför administration och tar tid att lära sig.

De flesta Digi-användare är ”vanliga användare”, vilket innebär att de har behörighet att lägga in resultat i verktyget samt ta fram färgkartor och sammanställningar. Andra användare gör fler moment i verktyget, såsom att lägga in en planering (årsklocka), sköta administration och/eller tekniska frågor. Bland användare med en mer omfattande användning av verktyget är det fler som anser att verktyget är användarvänligt. Samtidigt uppger en större andel att verktyget innebär mycket administration och att det tar tid att lära sig verktyget, vilket rimligen beror på att de i högre grad än vanliga användare arbetar administrativt med verktyget.

Vilket/vilka av följande påståenden stämmer med din uppfattning om Digi-verktyget? Det är möjligt att välja flera alternativ. n= 193 (inkluderar alla respondenter)

Vår sammanvägda bedömning är att Digi-verktyget ger goda förutsättningar för analysarbetet genom att en tydlig visualisering och överblick möjliggörs. Förutsättningarna stärks också i och med att det är möjligt att lägga in valfria underlag för analys i systemet. Vår bedömning är samtidigt att Digi-verktyget vid Psynk-projektets avslut inte är helt färdigt, dvs. att vissa utvecklingsbehov kvarstår för att göra verktyget fullständigt.

2.3. Analysmöten – ett forum för kollegialt lärande

Analysmötena är kanske den allra mest centrala delen i DigiLys, eftersom det är då det kollegiala lärandet och analysarbetet sker. Att analysmötena fungerar väl och bedrivs i enlighet med intentionerna är således viktigt för genomslaget.

Arbetet med analysmöten har kommit olika långt på olika skolor. Detta illustreras genom att en tredjedel (32 procent) av de användare i DigiLys som besvarat enkäten uppger att de deltagit i antingen ett enda eller inget analysmöte. Då deras erfarenheter är så begränsade utesluter redovisningen av enkätsvar nedan dessa personer.

Analysmötena är konstruktiva dialoger – och utvecklas med tiden

Den sammantagna bilden av analysmötenas genomförande i Helsingborg och Landskrona är att de till största del drivs i enlighet med intentionerna med DigiLys. En av de främsta funktionerna med analysmötena är det kollegiala lärande som uppstår när diskussionen är konstruktiv och öppen, där olika synpunkter kan komma fram och lärandet är i fokus snarare än letandet efter fel. Analysmötena tycks till stor del leva upp till forskningens betoning av konstruktivitet och lärande. En stor majoritet (86 procent) uppger i enkäten att analysmötena, åtminstone huvudsakligen, innebär en konstruktiv dialog. Även i intervjuer beskrivs mötena som lösnings- och utvecklingsorienterade. Under analysmötena synliggörs resultat i de olika klasserna mycket tydligt. Därmed finns en inbyggd risk att vissa lärare upplever sig utpekade om resultaten i någon klass ligger lågt. På flera håll betonar intervjupersonerna därför att de medvetet fokuserar på möjliga vägar framåt och perspektivet att lärmiljön är ett gemensamt åtagande som inte kan lämnas till någon/några enskilda lärare.

Vidare är det viktigt att lyfta in forskning och att föra samtalet på en teoretisk nivå. Därigenom kan kunskapsutvecklingen göras generaliserbar och invanda tankemönster hos deltagarna utmanas. Om kollegialt lärande sker utan att nya perspektiv lyfts in finns en risk för att gamla sanningar reproduceras och att ingen verklig utveckling/förändring sker. 61 procent anger i enkäten att analysmötena får dem att betrakta undervisningen från nya perspektiv och 55 procent menar att de lyfter in forskning och teoretisk kunskap i samtalet.

En utmaning i DigiLys som framkommit i intervjuer är att få analysmötena att handla om den gemensamma lärmiljön i klassen snarare än om enskilda elever.

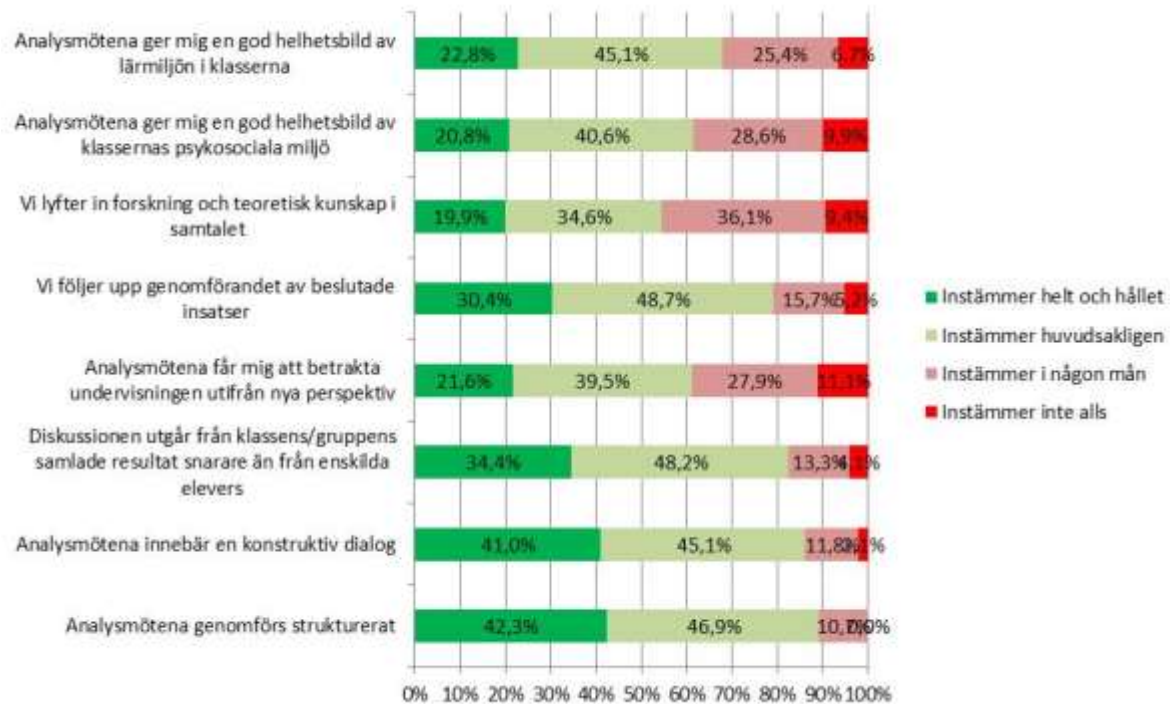
I enkäten framkommer att de allra flesta (83 procent) anser att man lyckats med denna ambition. Den kvalitativa datainsamlingen med intervjuer och observationer visar dock att diskussioner kring den

”

”Vi pratar pedagogik. Det gjorde vi inte så mycket förut. Förut pratade vi om elever”. /Rektor

gemensamma lärmiljön i hög grad varvas med individrelaterade diskussioner. 68 procent anger att analysmötena ger en god helhetsbild av klassernas lärmiljö. Nästan lika många (61 procent) menar att analysmötena ger en helhetsbild av klassernas psykosociala miljö, vilket tyder på att lärmiljö och psykosocial miljö ses som nära förknippat, även om DigiLys numera har lärmiljö och kunskapsutveckling som tydligaste fokus.

Vilket är ditt samlade intryck av analysmötena? Ange i vilken utsträckning du instämmer i följande påståenden. n = 198 (endast de respondenter som deltagit i minst två analysmöten)

Det finns en tydlig tendens att de som deltagit i fler analysmöten i högre grad anser att mötena lever upp till intentionerna. Detta gäller samtliga aspekter, från mötenas struktur till frågan om forskning och teoretisk kunskap finns med i samtalet.

Vår sammanvägda bedömning är att analysmötena till största del lever upp till de ambitioner som finns med DigiLys och de faktorer som den pedagogiska forskningen betonar för kollegialt lärande. Styrkor i skolornas analysmöten är den konstruktiva dialogen och fokus på att hitta relevanta lösningar. Ytterligare utveckling kan behövas för att säkerställa att dialogen lyfter in forskning och teoretisk kunskap så att nya perspektiv framkommer och invanda tankemönster utmanas. Här syns dock en positiv utveckling på så sätt att de som deltagit i fler analysmöten i högre grad menar att detta uppfylls.

2.4. Insatser – vägen till direkt påverkan på verksamheten

Under analysmötena ska insatser utformas för att bemöta de behov som framkommer utifrån sammanställningar i Digi-verktyget och under samtalet.

Det är genom insatserna som DigiLys kan få en direkt påverkan på hur skolverksamheten generellt och undervisningen specifikt bedrivs. Insatserna, som utformas

utifrån erfarenheter och i viss mån forskning, berör en mängd olika aspekter av skolverksamheten.

Insatser sker på olika nivåer inom organisationen

Att DigiLys behandlar lärmiljön i stort snarare än situationen för enskilda elever bör inom DigiLys också avspeglas i de insatser som genomförs inom ramen för arbetet. En av de ansvariga för implementeringsarbetet förklarar logiken: Relevanta insatser ska i första hand sökas i organisatoriska lösningar, eftersom förändringskraften är som störst när hela organisationen påverkas. Om situationen inte kan bemötas genom organisatoriska förändringar bör insatsen utformas på gruppnivå, exempelvis genom en ny pedagogisk ansats eller metod. Slutligen, om det inte går att möta situationen på så sätt bör individuella insatser övervägas. De insatser som har tagits fram under analysmötena finns på olika nivåer. I enkäten framkommer att insatser på individnivå är något vanligare än insatser på gruppnivå³. Insatser på organisationsnivå förekommer inte lika frekvent, även om en tredjedel (32 procent) anger att de ofta genomför insatser på organisationsnivå. Bland de insatser som är inlagda i DigiLys återfinns en stor mängd olika typer av insatser. Exempel på insatser är: användning av specifika evidensbaserade metoder, såsom ”repeated reading”, under kortare perioder, enskilda samtal med elever som påverkar lärmiljön negativt, långsiktigt utvecklingsarbete inom genrepedagogiken, specialpedagogiska resurser för klassen eller för en enskild elev, hälsosamtal till följd av att eleverna ofta är sjuka.

Insatser grundar sig främst på erfarenheter – men även forskning

De insatser som tas fram och genomförs i skolorna ska ha sin grund i forskning och beprövad erfarenhet, vilket är i linje med skollagens skrivningar om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet⁴. Insatserna utformas ofta utifrån erfarenheter som tidigare finns på skolan (48 procent uppger att detta är vanligast). Samtidigt uppger knappt hälften (45 procent) att insatserna utgår från forskningsbaserade metoder och erfarenheter från pedagoger/specialpedagoger på skolan i ungefär lika stor utsträckning.⁵

Vår sammanvägda bedömning är att de genomförda insatserna inom DigiLys delvis lever upp till DigiLys-metodens ambitioner. Det finns en stor variation bland insatserna, vilket är positivt. Utvärderingen visar dock tendenser att insatserna i alltför hög grad utgår från erfarenheter snarare än forskning och behandlar enskilda individer. Det innebär att en del i förändringskraften går förlorad, då forskning i högre grad kan innebära nytänkande och evidens och insatsernas förändringskraft för lärmiljön är större för insatser på organisations- och grupp/klass-nivå än på individnivå.

2.5. Uppföljning viktig för ökad systematik

För att DigiLys-metoden ska bli det systematiska tillvägagångssätt som det är avsett är det centralt att insatserna följs upp vid efterföljande tester och

³ 60 procent anger att insatser på individnivå genomförs ofta, medan 54 procent anger att insatser på grupp/klassnivå genomförs ofta.

⁴ Skollagen 1 kap 4§

⁵ 7 procent anger att insatserna främst utgår från forskningsbaserade metoder.

analysmöten. När uppföljningen görs strukturerat skapas incitament att verkligen genomföra de planerade insatserna. Utifrån uppföljningen kan insatserna också kontinuerligt utvecklas och förbättras.

Uppföljning av genomförda insatser görs – men kan struktureras ytterligare

I enkätsvar och intervjuer framkommer att uppföljning ofta görs av insatserna, men att detta inte alltid sker genomgående och strukturerat. Knappt var tredje person (32 procent) i enkäten instämmer helt och hållet i påståendet att de följer upp genomförandet av beslutade insatser på analysmötena, medan hälften instämmer huvudsakligen.⁶ Exempel från skolbesöken visar att en mer generell uppföljning kan ske, utifrån en frågeställning om hur pedagogerna arbetat för att förbättra resultaten, utan att beslutade insatser följs upp en och en. Likaså framkommer i observationerna under analysmötena att det kan finnas utrymme för att mer ingående analysera varför en viss insats varit framgångsrik eller inte, vilket hade förstärkt lärandet. En mer ingående analys ersätts i dessa fall av ett enkelt konstaterande att resultaten gått framåt och att den använda metoden således varit framgångsrik.

Vår sammanvägda bedömning är att uppföljningen av genomförda insatser visserligen fungerar i stora drag, men att det finns utrymme för utveckling. Uppföljningen kan i många fall struktureras ytterligare och analysen fördjupas.

2.6. Sammanfattningsvis

Utvärderingen visar att genomförandet av DigiLys i stort bedrivs i enlighet med intentionerna och med vad den pedagogiska forskningen pekar på, vilket ger goda förutsättningar för resultat och effekter på längre sikt. Detta gäller dock endast de skolor som under en längre tid arbetat enligt DigiLys. Då arbetet är i en implementeringsfas är det samtidigt många skolor som inte lever upp till intentionerna. I enkätsvaren märks en positiv utveckling över tid.

Analysmötena är det mest centrala momentet i DigiLys, eftersom det är då det kollegiala lärandet sker. Dessa genomförs till största del i enlighet med DigiLys och med pedagogisk forskning om kollegialt lärande, även om det tar tid att utveckla arbetssättet. De främsta styrkorna i skolornas analysmöten är den konstruktiva dialogen och fokus på att hitta relevanta lösningar. Insatserna är till stor del en direkt följd av analysmötena medan screeningtester och det digitala verktyget har funktionen av att skapa förutsättningar för effektiva och givande analysmöten.

⁶ 15 procent instämmer i någon mån och 4 procent instämmer inte alls. De angivna procentsatserna utesluter de personer som i enkäten uppgett att de inte genomfört några insatser.

3. Resultat i skolornas arbete

I utvärderingen har konstaterats att DigiLys har en relevant inriktning och att genomförandet till stor del ligger i linje med intentionerna, vilket sammantaget gör det troligt att resultat också uppstår i verksamheten. I det här kapitlet redovisas utvärderingens undersökning av hur användarna av DigiLys uppfattar dessa resultat.

Resultat kan uppnås på individ/arbetslags-nivå, skolnivå respektive förvaltningsnivå. Redogörelsen nedan utgår från dessa tre nivåer och bygger främst på intervjuer och enkät till Digi-användarna.

Redovisningen av enkätresultaten nedan utesluter de respondenter som angett att de deltagit i högst ett analysmöte.⁷ Detta då det inte är rimligt att uppnå några resultat utan att återkommande delta i analysmöten. Jämförelser görs genomgående med de respondenter som deltagit i fler än fem analysmöten, eftersom det är först då som det är befogat att tala om ett implementerat arbetssätt.⁸

3.1. Utveckling hos enskilda pedagoger – varierande resultat

Att utveckling sker hos enskilda pedagoger och arbetslag är helt avgörande eftersom deras utveckling direkt påverkar undervisningen och därmed elevernas lärande. När pedagoger själva skattar hur DigiLys påverkat deras arbete framkommer en splittrad bild. DigiLys kan få betydelse för enskilda pedagoger och arbetslag genom en ökad medvetenhet, motivation och ökad benägenhet att variera och förändra undervisningen. Även samarbetet mellan pedagoger kan potentiellt påverkas. Det är generellt knappt hälften av pedagogerna som anger att DigiLys, åtminstone huvudsakligen, har bidragit till att deras arbete utvecklats på önskade sätt.

⁷ Redovisningen baseras därmed på 200 av 297 svarande, med mindre variationer mellan de olika frågorna.

⁸ 53 svarande, med mindre variationer mellan de olika frågorna.

Anser du att DigiLys har bidragit till att du utvecklat ditt arbete? Ange i vilken utsträckning du instämmer i följande påståenden. (Frågan ställdes till pedagoger) n = 130 (endast de respondenter som deltagit i minst två analysmöten)

Bland dem som deltagit i fler än fem analysmöten är det en större andel som beskriver en utveckling. Särskilt många är det som menar att de får en ökad motivation och medvetenhet om den egna undervisningen samt att de lägger mer fokus på de grundläggande förmågorna. Det är också generellt en betydligt mindre andel på samtliga delfrågor som *inte alls* instämmer i att en utveckling skett. När pedagoger i intervjuer beskriver den egna utvecklingen handlar det exempelvis om en insikt om elevernas luckor i grundläggande förmågor såsom ordförståelse eller att nya metoder kontinuerligt testas i undervisningen.

” Den största aha-upplevelsen var med ordförståelsen. Att det gick upp för mig hur många ord de inte hade koll på. /Lärare

En knapp fjärdedel (24 procent) av pedagogerna⁹ anger i enkäten att DigiLys har haft en stor positiv betydelse för utvecklingen av det egna arbetet. De flesta (72 procent) anger en liten positiv utveckling.¹⁰ På motsvarande sätt varierar beskrivningar i intervjuerna. Vissa lärare beskriver DigiLys som en fundamental struktur i arbetet som möjliggör utveckling, medan andra menar att DigiLys visserligen kan vara ett stöd, men att motsvarande utveckling troligen hade skett oavsett.

Hur man betraktar DigiLys bidrag till utvecklingen av det egna arbetet varierar stort mellan skolor, vilket framkommer i såväl enkät som vid skolbesöken. Bland de skolor där DigiLys-arbetet bedrivits i minst ett läsår varierar andelen som säger att DigiLys haft stor positiv betydelse för det egna arbetet mellan 80 procent och 12 procent och allt däremellan.¹¹

Vår sammanvägda bedömning är att DigiLys inte nått ett samlat genomslag hos de pedagoger som arbetar med DigiLys. Resultaten varierar stort mellan skolor och individer. Samtidigt visar de varierande resultaten att det finns potential att uppnå resultat genom DigiLys. Många lärare vittnar om en ökad medvetenhet och motivation, men färre lyckas

⁹ som deltagit i minst två analysmöten

¹⁰ 3 procent menar att DigiLys har haft en liten negativ betydelse, 1 procent anger att DigiLys haft stor negativ betydelse

¹¹ Jämförelsen inkluderar endast de skolor där minst 5 personer besvarat enkäten.

omsätta detta till den konkreta undervisningen i form av en ökad variation av arbetssätt. Enkätsvaren indikerar också att resultaten förbättras över tid, dvs. att de som arbetat en längre tid med DigiLys i högre grad upplever resultat.

3.2. Utveckling på skolnivå

DigiLys kan få större genomslag och bli mer hållbart om det är integrerat i hela skolans arbete. Såväl elevhälsoteam som rektor arbetar på ett mer övergripande plan, och påverkan på deras arbete har därför förutsättning att påverka skolan som helhet. Redovisningen inleds därför med frågan om hur personer i dessa positioner ser på DigiLys bidrag. Därefter redovisas samtliga befattningars bedömning av hur skolan som helhet utvecklats genom DigiLys.

3.2.1. Elevhälsoteamen arbetar mer övergripande, förebyggande och främjande

I elevhälsoteamen ingår specialpedagoger, kuratorer, skolsköterskor och skolpsykologer¹². Utvärderingen visar att specialpedagoger, som i de flesta fall har ett stort ansvar att driva DigiLys-arbetet, är de som också sammantaget tillmäter DigiLys störst värde. En majoritet av personerna inom elevhälsoteamen uppger i enkäten att DigiLys har haft en stor positiv betydelse för utvecklingen av det egna arbetet (64 procent) och för elevernas kunskapsresultat (58 procent). Till skillnad från övriga yrkeskategorier menar en relativt stor andel (41 procent) att DigiLys också haft stor positiv betydelse för elevernas hälsa.¹³

Mer konkret visar utvärderingen på en viss utveckling mot ett mer övergripande samt förebyggande och främjande arbete där hälsa och kunskap behandlas integrerat. 60-70 procent av dem som besvarat enkäten uppger att DigiLys, åtminstone huvudsakligen, påverkat deras arbete i den riktningen. Bland dem som deltagit i fler än fem analysmöten och således har längre erfarenhet av arbetet är det genomgående en större andel som uppger att deras arbete utvecklats på dessa sätt. I

intervjuer beskriver specialpedagoger och kuratorer hur de får en bättre överblick och kontroll över behoven på skolan. Genom sammanställningarna i Digi-verktyget och analysmötena kan mönster synliggöras, vilket möjliggör större grepp på verksamheten snarare än insatser specifikt riktade till vissa elever. I intervjuer framkommer att elevhälsoteamets regelbundna deltagande i analysmöten där elevernas förmågor och lärmiljön diskuteras skapar ett tydligt fokus på kunskapsutveckling och lärmiljö, vilket integreras med hälsoperspektivet.

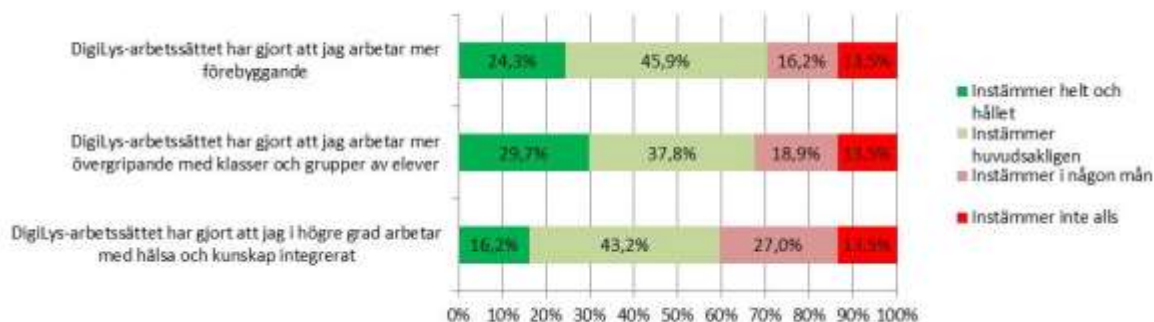
”

Jag har inte så mycket enskilda samtal, jobbar mer övergripande nu. Jag har fått bättre koll på barnen i skolan. Utifrån den bilden har vi t.ex. skapat en grupp för att jobba med närvaro för romska barn. Vi jobbar också med en hubb för småsyskon till kriminella. /Kurator

¹² Specialpedagoger är den största gruppen bland dessa, och står också för en stor majoritet av enkätsvaren.

¹³ 8 procent av rektorerna och 12 procent av pedagogerna anger att DigiLys har haft stor positiv betydelse för elevernas hälsa.

Anser du att DigiLys har bidragit till att du utvecklat ditt arbete? Ange i vilken utsträckning du instämmer i följande påståenden. (Frågan ställdes till elevhälsoteam) n = 37 (endast de respondenter som deltagit i minst två analysmöten)

Vår sammanvägda bedömning är att elevhälsoteamen, som har en viktig funktion i DigiLys-arbetet, också är de som ser den största nyttan av DigiLys. I utvärderingen framkommer att DigiLys bidrar till ett mer övergripande, förebyggande och främjande arbete där kunskap och hälsa integreras.

3.2.2. Rektorerna använder DigiLys på olika sätt och i olika grad

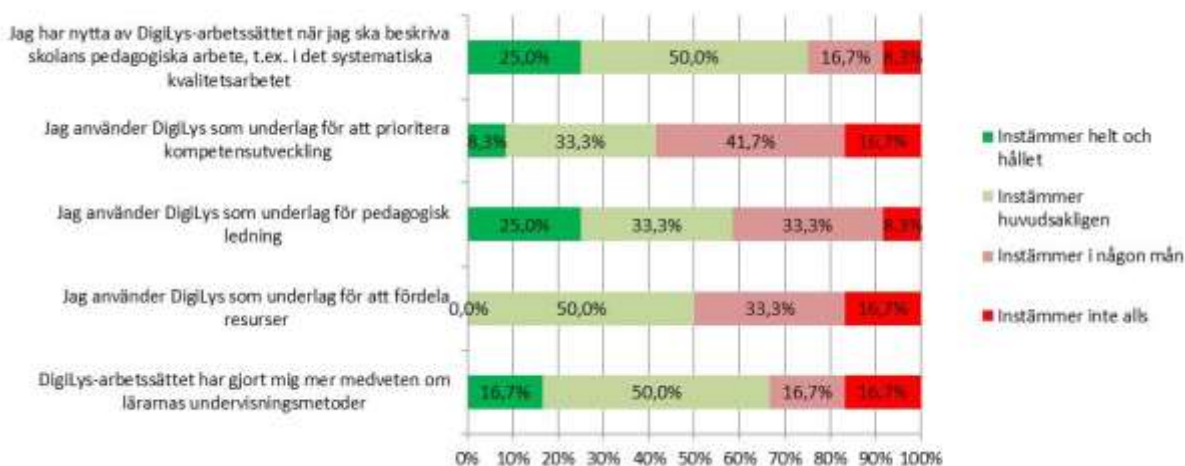
Rektorer kan ha användning av DigiLys på många olika sätt. I intervjuer framkommer också att rektorerna har delvis olika syn på hur DigiLys bör användas i det egna ledningsarbetet. Medan vissa rektorer tycker att sammanställningar och analys inom DigiLys är väl lämpade som underlag för resursfördelning, kompetensutveckling och andra satsningar, menar andra rektorer att andra uppgifter, såsom lärarnas bedömningar av måluppfyllelsen, utgör ett bättre underlag för de övergripande besluten. Att rektorernas användning av DigiLys ser olika ut syns också i enkäten. Runt hälften av rektorerna uppger att DigiLys helt eller huvudsakligen används som underlag för resursfördelning (54 procent) och prioritering av kompetensutveckling (45 procent).

Ungefär tre av fyra rektorer uppger att DigiLys, åtminstone huvudsakligen, har gjort dem mer medvetna om lärarnas undervisningsmetoder, vilket kan vara en förutsättning för det pedagogiska ledarskapet. Något färre (64 procent) uppger själva att de använder DigiLys som underlag för pedagogisk ledning. I intervjuer beskriver rektorer hur de, genom sitt deltagande i analysmöten, får del av lärarnas tankar kring den egna undervisningen på ett sätt som kan vara svårt att få i andra sammanhang.

Många rektorer (82 procent) menar att de har nytta av DigiLys när de ska beskriva skolans pedagogiska arbete, exempelvis inom det systematiska kvalitetsarbetet. Genom DigiLys kan beskrivningen av pedagogiken bli konkret och strukturerad, i och med att det relateras till en viss situation och en viss frågeställning.

Precis som för övriga yrkeskategorier ökar andelen som menar att DigiLys leder till önskade resultat när endast de som deltagit i fler än 5 analysmöten studeras.

Anser du att DigiLys har bidragit till att du utvecklat ditt arbete? Ange i vilken utsträckning du instämmer i följande påståenden. (Frågan ställdes till rektorer) n = 12 (endast de respondenter som deltagit i minst två analysmöten)

Bland de skolledare som besvarat enkäten uppger hälften att DigiLys generellt haft en stor positiv betydelse för utvecklingen av det egna arbetet samt för elevernas kunskapsutveckling.¹⁴

Vår sammanvägda bedömning är att rektorerna generellt har användning av DigiLys på så sätt att de får en tydligare bild av hur undervisningen på skolan bedrivs, vilket kan vara till användning i det pedagogiska ledarskapet och i skolans kvalitetsarbete. Därutöver varierar rektorernas syn på DigiLys funktion och nytta.

3.2.3. DigiLys ger visst bidrag till lärande i organisationen som helhet

Användarna av DigiLys har i enkäten också fått ta ställning till hur DigiLys har bidragit till att arbetet på skolan som helhet har utvecklats. Omdömena är spridda och det är tydligt att bland dem som inte använt DigiLys så länge är påverkan på enskilda personer större än påverkan på skolan som helhet. Det är naturligt att det tar längre tid att uppnå förändringar i organisationen än hos enskilda personer.

DigiLys kan potentiellt påverka samarbetet inom organisationen på flera sätt. I intervjuer på skolor som har ett etablerat DigiLys-arbete betonas ofta det gemensamma åtagandet för eleverna som både en framgångsfaktor och som ett resultat av arbetsättet. 45 procent instämmer i enkäten, åtminstone huvudsakligen, i detta. Lika många menar att DigiLys, åtminstone huvudsakligen, har bidragit till ett stärkt samarbete mellan elevhälsoteam och pedagoger.

När lärare från olika ämnen tillsammans diskuterar elevernas förmågor skapas förutsättningar för ämnesintegrerat arbete, exempelvis genom att läsförståelsen i svenskan knyter an till de ämnen som behandlas inom samhällsvetenskapliga eller naturvetenskapliga ämnena. Drygt en femtedel

”Man är mer noggrann med att grunden är befäst. Man vet att om eleverna inte får med sig grunderna nu så blir det bekymmer längre fram.” /Analysledare

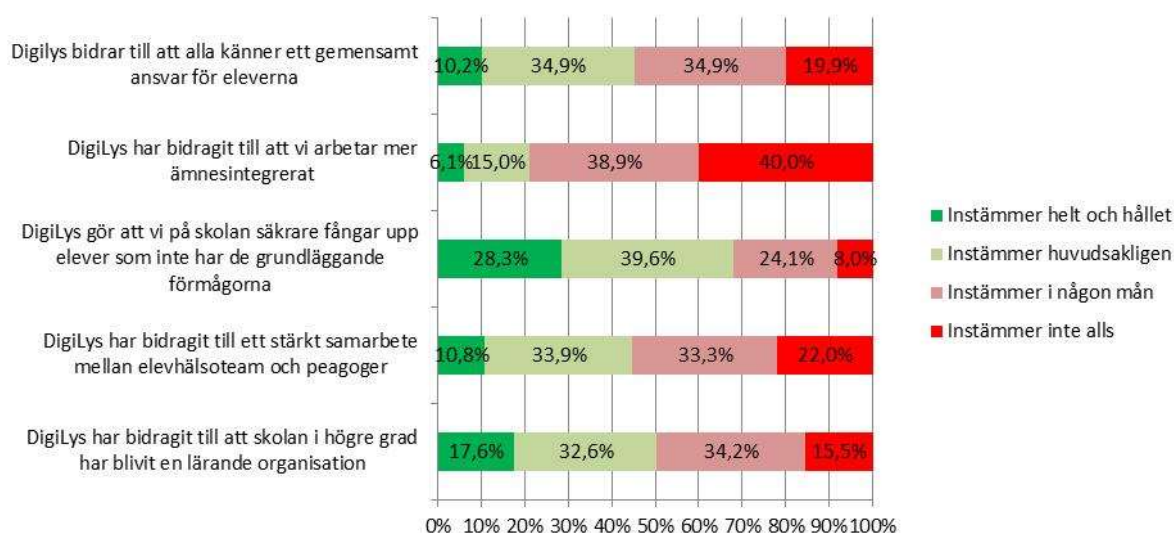
¹⁴ Övriga anser att DigiLys haft en liten positiv betydelse.

menar att arbetet blivit mer ämnesintegrerat till följd av DigiLys.

Ett område där en majoritet menar att DigiLys fyller en funktion är att skolan säkrare fångar upp elever som inte behärskar de grundläggande förmågorna. 68 procent menar att DigiLys, åtminstone huvudsakligen, bidrar till detta. I intervjuer förklaras att detta är en naturlig följd av de återkommande testerna av förmågorna och den systematiska sammanställningen och analysen.

Ett sätt att sammanfatta den önskvärda utvecklingen i organisationen är att den i högre grad ska bli en lärande organisation, där utvecklingsperspektivet ständigt är närvarande och medveten uppföljning och variation i arbetssätt är naturliga delar i arbetet. Att utveckla en lärande organisation tar tid och innebär att varje medarbetare har integrerat det lärande perspektivet i sitt dagliga arbete. Drygt hälften (51 procent) menar att DigiLys, åtminstone huvudsakligen, har bidragit till utvecklingen mot en lärande organisation.

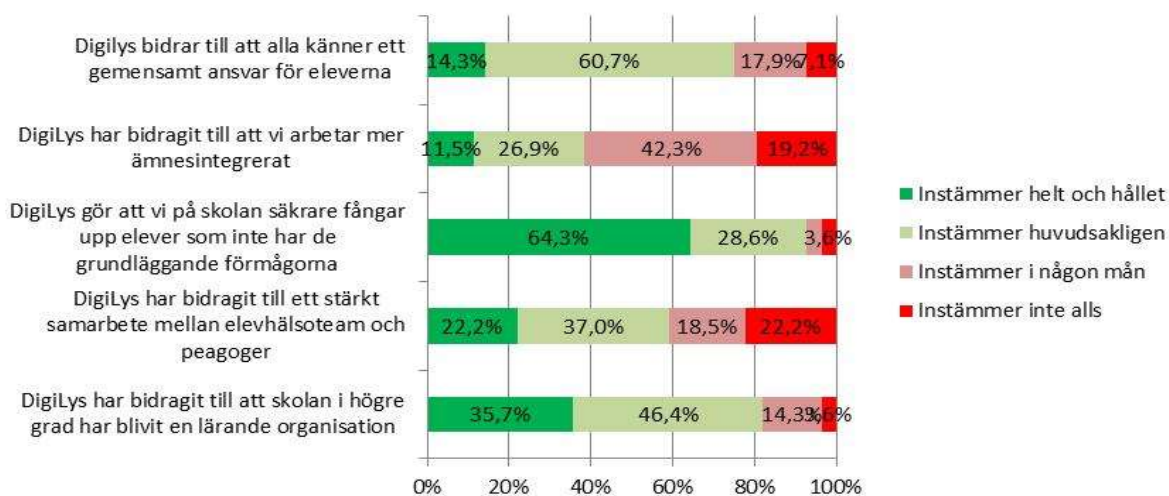
Anser du att DigiLys har bidragit till att arbetet på skolan som helhet har utvecklats? Ange i vilken utsträckning du instämmer i följande påståenden. n = 188 (endast de respondenter som deltagit i minst två analysmöten)

Betydligt bättre resultat bland dem som arbetat mer med DigiLys

Bland dem som har arbetat mer med DigiLys (här: deltagit i fler än tio analysmöten) finns en betydligt mer positiv bild av resultaten inom skolan som helhet. Exempelvis är det 82 procent som anger att DigiLys har bidragit till utvecklingen mot en lärande organisation. När jämförelser görs mellan de olika resultaten är trenden densamma bland dem som arbetet kortare eller längre med DigiLys. Att fånga upp elever som inte behärskar de grundläggande förmågorna och att ett gemensamt ansvar för eleverna stärks är tydliga resultat.

Anser du att DigiLys har bidragit till att arbetet på skolan som helhet har utvecklats? Ange i vilken utsträckning du instämmer i följande påståenden. n = 28 (endast de respondenter som deltagit i fler än tio analysmöten)

DigiLys kan i högre grad användas vid överlämningar

Ett specifikt område där DigiLys kan ha betydelse är vid överlämningar mellan olika klasser. Det är en minoritet av enkätrespondenterna som uppger att DigiLys används som underlag när en elev byter klass.¹⁵ Det är något vanligare att resultaten från DigiLys används när en klass på skolan byter lärare (45 procent av dem som har använt färgkartor minst ett år anger detta alternativ). Av dessa är det hälften som också uppger att nya lärare medverkar vid de gamla lärarnas analysmöten inför lärarbytet.

Vår sammanvägda bedömning är att DigiLys påverkan på skolan som helhet är begränsad hos dem som inte använt modellen en längre tid, men att resultaten tydligt förbättras när endast de som har ett mer etablerat arbete tillfrågas. Potentialen i arbetet syns bland annat genom att över 80 procent av dem som deltagit i fler än 10 analysmöten anger att DigiLys bidrar till att skolan utvecklas till en lärande organisation.

3.3. Utveckling på förvaltningsnivå – en outnyttjad potential

Som konstaterats i beskrivningen av DigiLys-modellen är DigiLys i första hand en modell för att utveckla de enskilda skolornas arbete, inte att bidra i förvaltningens arbete. Då det finns potential att använda DigiLys även på förvaltningsnivå, och detta i någon mån också sker, ges här en kortfattad redovisning av användningen på förvaltningsnivå.

Den generella bilden är att användningen på förvaltningsnivå är begränsad. I Landskrona har förvaltningen bestämt att vissa tester ska vara gemensamma i samtliga skolor, vilket är ett sätt att skapa förutsättningar för jämförelser och en samlad bild av skolornas arbete. Då arbetet ännu inte är fullt implementerat på skolorna är det naturligt att några sådana övergripande analyser ännu inte gjorts. I Helsingborg finns inte ambitionen att använda DigiLys för den typen av övergripande och jämförande analyser då DigiLys betraktas som skolornas verktyg.

¹⁵ 33 procent uppger att resultaten från DigiLys används när en elev byter klass, 34 uppger att de inte vet. Redovisade svar omfattar endast de respondenter som har använt färgkartor minst ett läsår.

Däremot finns i Helsingborg en början till nätverk för kommungemensamma dialoger utifrån DigiLys. Nätverket leds av analysteamet och riktar sig till specialpedagoger. Motsvarande struktur saknas i Landskrona.

Ett sätt att stärka den röda tråden mellan kommunens skolor vore om resultaten från DigiLys ges som information när en elev byter skola. För att behålla DigiLys-modellens fokus på utveckling snarare än bedömning bör elevens resultat på screeningtesterna kompletteras med dokumentation kring genomförda insatser och om möjligt även muntlig redogörelse för analyser och insatser. Det förekommer i båda kommunerna att resultaten från DigiLys ges som information när en elev byter skola, även om det är ovanligt (cirka 15 procent anger detta i enkäten). Kommunen har möjlighet att verka för att både överlämning och mottagande av sådana uppgifter fungerar, vilket kräver att samtliga berörda skolor involveras, möjligen bör också gemensamma rutiner utformas.

Vår sammanvägda bedömning är att både Helsingborg och Landskrona skulle kunna ta vara på DigiLys potential för det kommungemensamma arbetet i högre grad, exempelvis som underlag för dialog med rektorer, nätverk (arbete för detta finns påbörjat i Helsingborg) och rutiner när en elev byter skola. Samtidigt är det välmotiverat att förvaltningen undviker att använda DigiLys som underlag för värdering av elevernas resultat på de olika skolorna, då detta skulle gå emot DigiLys-modellens fokus på utveckling.

3.4. Sammanfattningsvis

Utvärderingen visar att DigiLys, när arbetet pågått en tid, bidrar till att utveckla verksamheten. Samtliga yrkeskategorier vittnar om nyttan av DigiLys, även om pedagogerna i vissa fall har svårt att omsätta en ökad medvetenhet och motivation till konkreta metoder i undervisningen. Elevhälsoteamen är den kategori som upplever störst nytta av DigiLys eftersom modellen underlättar ett mer övergripande samt förebyggande och främjande arbetssätt. Bland rektorerna finns olika uppfattningar om hur DigiLys bör användas, men en generell bild är att DigiLys ger dem bättre överblick över hur undervisningen på skolan bedrivs, vilket är ett viktigt underlag för pedagogiskt ledarskap och kvalitetsarbete.

Det är naturligt att det tar längre tid att uppnå förändringar i organisationen än hos enskilda individer. Här syns också en särskilt stor skillnad mellan dem som använt DigiLys under en kortare respektive längre tid. Av dem som deltagit i mer än tio analysmöten anger över 80 procent att DigiLys bidrar till att skolan i högre grad blir en lärande organisation. DigiLys-modellen adresserar inte specifikt förvaltningsnivån, vilket enligt utvärderingen är ett potentiellt utvecklingsområde.

4. Elevernas utveckling på testerna

DigiLys syftar i förlängningen till att förbättra elevernas kunskapsresultat. En indikation på om elevernas kunskaper utvecklas kan fås genom att studera resultaten på de tester som ingår i DigiLys. I det här kapitlet redovisas därför hur elevernas resultat utvecklats, utifrån ett utdrag från Digi-verktyget samt från tidigare sammanställningar som gjorts i Excel under tiden för arbetet inom PART-projektet.

Innan vi går in på redovisningen av elevernas resultat behöver några förtydliganden göras kring tolkningen av resultaten. Utvecklingen av testresultaten ska ses som en indikation på hur arbetet på skolorna har fungerat, inte som effekter av DigiLys-arbetet. Förändrade elevresultat kan bero på många saker, och förbättrade resultat är således inget bevis på att det är DigiLys som leder till förbättrade kunskapsresultat.

Då testerna görs i syfte att utveckla lärmiljön, och inte i syfte att göra en bedömning av elevernas resultat är det material som finns att tillgå inte anpassat för utvärderingens syften. Det innebär att tolkningarna bör göras med särskilt stor försiktighet och att resultaten måste läsas i den kontext som framkommer i intervjuer, observationer och enkäter.

I de flesta fall saknas en jämförelsepunkt för elevernas utveckling. Eftersom eleverna går i skolan är det rimligt att anta att en viss utveckling på testerna uppnås oavsett DigiLys. I några fall är det däremot möjligt att jämföra elevernas utveckling med en normalfördelning, vilket gör att elevernas utveckling kan sättas i relation till den genomsnittliga utvecklingen i en större population.

Redogörelsen nedan är kortfattad. Se bilagorna 5 och 6 för en mer detaljerad beskrivning av genomförda analyser av testresultaten.

4.1 Viss generell förbättring på resultaten

Den samlade bilden av elevernas utveckling på screeningtesterna är att en viss förbättring skett i båda kommunerna.

Viss förbättring mellan årskurser i relation till normalfördelning

De tester där jämförelser med en normalfördelningskurva kan göras under två olika läsår ger den starkaste indikationen på om en utveckling utöver en ”normal” förbättring till följd av skolgången skett. Dessa tester gör det nämligen möjligt att mäta den egna klassens utveckling i relation till genomsnittet i en större population i Sverige. Testerna som relateras till en normalfördelningskurva har så kallade stanine-värden. Stanineskalan är uppdelad i nio skalsteg, där det femte steget utgör skalans medelvärde.

627 elever i Helsingborg och 73 elever i Landskrona har gjort tester med stanine-värden under höstterminen två olika läsår, vilket gör det möjligt att se om dessa elever förbättrats i relation till normalfördelningen mellan första och andra året. Här visar analysen att den genomsnittliga förändringen är + 0,35 staninepoäng per elev från höstterminen 2013 till höstterminen 2014 i

både Helsingborg och Landskrona. Dessa elever har således förbättrat sina resultat i något högre grad än genomsnittet enligt normalfördelningen.

Generellt sker en viss utveckling på testerna

De flesta elever har inte genomfört tester med stanine-värden under två läsår, vilket innebär att det inte är möjligt att göra jämförelser med en normalfördelningskurva. När samtliga elever studeras, som gjort ett och samma test minst två gånger, framkommer en genomsnittlig förbättring i båda kommunerna. Analysen av testerna visar att elevernas resultat i Landskrona i genomsnitt förbättrades med 7,5 procentenheter för varje ytterligare test som genomfördes medan motsvarande siffra i Helsingborg är 6 procentenheter. Vid läsningen av dessa resultat bör vi ha i åtanke att det en stor andel av eleverna (25 procent i Landskrona och 15 procent i Helsingborg) redan vid det första test-tillfället når 100 % rätt på testen. För dessa elever är det inte möjligt att nå en förbättring på testet.

Normalfördelningen för testerna med stanine tas fram vid en viss tidpunkt under läsåret, exempelvis i september. När testerna genomförs löpande under ett och samma läsår är det därför inte relevant att relatera resultat som framkommer senare under läsåret till normalfördelningen. Detta eftersom de genomsnittliga resultaten utvecklas under läsårets gång, utan att detta mäts och därmed avspeglas i normalfördelningen. När testerna genomförts under ett och samma läsår är förändringen i Landskrona 0,5 steg på en niogradig normalfördelningsskala för varje ytterligare test som genomfördes. Motsvarande siffra för Helsingborg är 0,3 steg. En genomsnittlig förbättring märks för de allra flesta screeningtester. När tester i svenska respektive matematik jämförs framkommer ingen skillnad.

Elever med förhållandevis låga resultat förbättras mer än genomsnittet

En analys av hur de elever som hade förhållandevis lågt resultat på det första provet (den lägsta kvartilen) har utvecklats relativt genomsnittet har också gjorts. I analysen framkommer att de elever som hade sämre resultat på det första testet har förbättrat sina resultat mer än genomsnittet. Detta gäller alla tester, såväl tester med stanine som övriga tester. Tendensen är tydlig. För tester utan stanine-värden är det en stor andel som redan vid det första testet hade 100 procent rätta svar. Dessa elever kan inte förbättra sina resultat, vilket drar ner det generella genomsnittet och sannolikt är en delförklaring till skillnaden.

Ingen tydlig förändring på skattning av elevhälsan

I Helsingborg har eleverna i enkäter skattat några faktorer kopplat till den psykosociala miljön, vilket kompletterar screeningtesterna inom DigiLys. För dessa indikatorer framkommer ingen märkbar generell förbättring. De genomsnittliga resultaten förändras med andra ord inte nämnvärt mellan de tillfällen när enkäterna besvaras. Det utesluter naturligtvis inte att förändring skett för enskilda elever eller klasser.

Vår sammanvägda bedömning är att elevernas resultat på screeningtesterna förbättras något mellan de olika mät-tillfällena. Denna förbättring gäller de allra flesta tester av elevernas grundläggande förmågor inom såväl matematik som svenska. Ett mindre antal elever har gjort tester som kan jämföras med normalfördelningen i en större population. För dessa elever framkommer en viss förbättring relativt genomsnittet, vilket ger indikation om att resultaten förbättrats mer än en normal utveckling under skolgången. Elever med förhållandevis låga resultat på första testet utvecklas i större utsträckning än övriga elever.

Ingen tydlig utveckling går att utläsa för elevernas skattning av den psykosociala miljön, vilket indikerar att elevernas kunskaper utvecklats i högre grad än de psykosociala faktorerna. Detta är i linje med enkätresultaten, som visar att DigiLys genomslag generellt bedöms vara större för elevernas kunskapsresultat än för elevernas hälsa. Resultaten speglar att DigiLys med tiden har fått ett tydligare fokus på kunskapsresultat snarare än kunskap och hälsa integrerat.

4.2 Stora skillnader mellan olika skolor

Skolorna i Landskrona och Helsingborg har använt DigiLys olika länge och har delvis olika arbetssätt och implementeringsprocesser. Mot denna bakgrund är det relevant att studera variationer mellan skolorna beträffande elevernas utveckling på testerna.

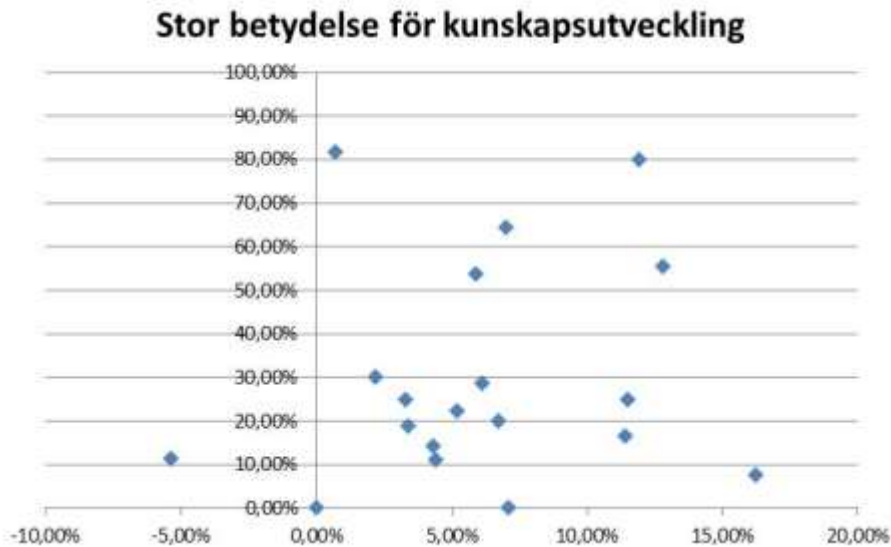
Det är stora variationer mellan skolorna. De har genomfört olika många test och uppvisar varierande resultat, både vad gäller genomsnittligt resultat på första provet och den genomsnittliga förbättringen per test. I både Helsingborg och Landskrona finns skolor som har förbättrat resultaten markant, medan andra skolor inte uppvisar någon förbättring alls eller till och med har försämrat resultaten.

Svag tendens att skolor där DigiLys bedöms ha betydelse också visar utveckling på testerna

För att närma sig frågan om DigiLys betydelse för testresultaten är det intressant att belysa på vilka skolor resultaten har förbättrats. Finns ett samband mellan de skolor där många uppger att DigiLys bidrar till elevernas kunskapsresultat och de uppnådda resultaten på testerna? I diagrammet nedan representerar varje punkt en skola. Y-axeln visar hur stor andel av respondenterna som i enkäten uppgett att DigiLys har stor positiv betydelse för elevernas kunskapsresultat. X-axeln visar genomsnittlig förändring per testresultat i procent (exkl. test med stanine). En svag tendens kan observeras, som indikerar att skolor med större förbättring på testerna också i något högre grad menar att DigiLys har stor positiv betydelse för kunskapsresultaten. Då skillnaderna mellan skolorna kan bero på många saker, exempelvis vilka tester som genomförts, ska dock sambandet tolkas mycket försiktigt. Se avsnitt 4 i bilaga 5 för fler jämförelser mellan elevresultat och enkätsvar för de olika skolorna.

Diagram per skola. Andel som i enkäten angett att DigiLys har stor positiv betydelse för kunskapsresultat (y-axeln)/ genomsnittlig förändring per testresultat (x-axeln). Exkl. test med stanine. Inkluderar skolor med minst 5 enkätsvar.

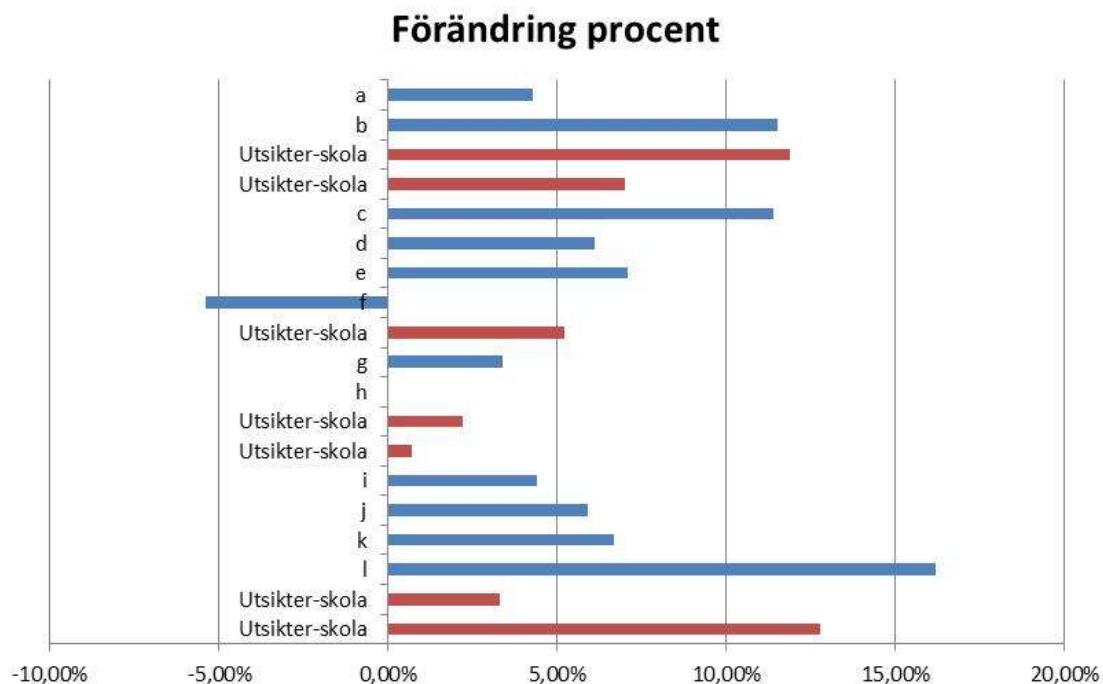
Diagram per skola. Andel som i enkäten angett att DigiLys har stor positiv betydelse för kunskapsresultat (y-axeln)/ genomsnittlig förändring per testresultat (x-axeln). Exkl. test med stanine. Inkluderar skolor med minst 5 enkätsvar.

Utsikerskolorna visar inte bättre resultat än övriga

Om resultaten beror på DigiLys-arbetet vore en rimlig hypotes att de skolor som arbetat länge enligt DigiLys-modellen, Utsikerskolorna, visar större utveckling på elevtesterna än övriga. När dessa skolor lyfts ut från övriga syns dock inget mönster som stärker en sådan hypotes. Skillnaderna mellan skolorna kan som nämnts bero på många olika saker, varför tolkningen av detta ska göras med försiktighet.

Diagram per skola. Genomsnittlig förändring per testresultat uppdelat på skolor. Utsikerskolor utmärkta. Exkl. test med stanine.

Vår sammanvägda bedömning är att skillnaderna mellan skolorna, som också framkommer i enkätsvaren, är stora. Det är inte möjligt att dra några säkra slutsatser om samband mellan skolornas resultat på testerna och bedömningen av DigiLys i enkäten.

4.3 Tidigare resultat från Utsikter-skolorna

I vissa klasser på skolorna inom PART-projektets delprojekt Utsikter, har arbetet enligt DigiLys-modellen pågått under flera år. Sammanställningarna gjordes tidigare i Excel. I utvärderingen har även sådana testresultat studerats, för att se hur utvecklingen av elevernas resultat sett ut bakåt i tiden. Dessa äldre testresultat visar på en liknande utveckling som de senare, där de studerade klasserna generellt förbättrat sina resultat i relation till normalfördelningen på stanine-testerna. Vid läsning av resultaten bör medvetenhet finnas om att de klasser som ingick i Utsikter-satsningen stod särskilt i fokus och hade del av extra resurser, vilket potentiellt gynnar resultaten. Se bilaga 6 för redovisning av dessa testresultat.

4.4 Sammanfattningsvis

Analysen av elevernas testresultat är en av flera indikationer på om DigiLys bidrar till att förbättra elevernas kunskapsresultat. Elevernas resultat på screeningtesterna förbättras generellt något mellan de olika mät-tillfällena. Denna förbättring gäller de allra flesta tester av elevernas grundläggande förmågor inom såväl matematik som svenska. Eftersom eleverna går i skolan är det dock rimligt att en viss utveckling på testerna uppnås oavsett DigiLys. Att förbättringen även gäller i det begränsade antal fall där jämförelser kan göras med normalfördelningen i en större population gör det troligt att en viss reell förbättring uppnåtts, som är större än den normala utvecklingen under skolgången. De förbättrade elevresultaten är i sig inget bevis på att DigiLys leder till förbättrade kunskapsresultat. Den sammantagna bilden är dock att elevernas testresultat stärker, snarare än motsäger, bilden som framkommit i enkäter och intervjuer, nämligen att DigiLys bidrar till utveckling.

Elever med förhållandevis låga resultat på första testet utvecklas i större utsträckning än övriga elever. Detta är i linje med det fokus på barn i riskgrupper som fanns inom PART-projektet under DigiLys-modellens utveckling.

Ingen tydlig utveckling går att utläsa för elevernas skattning av den psykosociala miljön, vilket indikerar att elevernas förmågor utvecklats i högre grad än de psykosociala faktorerna.

5. Avgörande faktorer för resultaten

I det här kapitlet redogörs för de mest centrala utmaningarna och framgångsfaktorerna i arbetet. För att ge läsaren en samlad bild av uppnådda resultat redogörs innan dess kortfattat för slutsatserna från föregående kapitel.

5.1 DigiLys bidrar till utveckling av verksamheten – när arbetet är etablerat

- DigiLys bedöms ha en relevant inriktning, som ligger i linje med vad forskning och lagstiftning förespråkar. Modellens systematik, utgångspunkten i de grundläggande förmågorna, det kollegiala lärandet, forskningsanknytningen samt funktionen för det pedagogiska ledarskapet är särskilda styrkor i modellen.
- Genomförandet av DigiLys bedrivs i stort i enlighet med intentionerna och med vad den pedagogiska forskningen betonar, vilket pekar på att resultat och effekter på längre sikt kan uppnås. Detta gäller dock endast de skolor som under en längre tid arbetat enligt DigiLys. Då arbetet är i en implementeringsfas är det samtidigt många skolor som inte lever upp till intentionerna.
- Utvärderingen visar att när arbetet pågått en tid, bidrar DigiLys till att utveckla verksamheten. Av dem som arbetat med DigiLys en tid är det många som menar att DigiLys bidrar till att skolan i högre grad blir en lärande organisation. Störst bidrag tycks arbetet ha för elevhälsoteamen, men även rektorer har nytta av DigiLys i den pedagogiska ledningen. Bland pedagogerna är den upplevda nyttan varierande.
- De resultat som framträder i intervjuer och enkät får en viss bekräftelse genom analysen av elevernas testresultat. En viss förbättring sker på de flesta tester, även i det fåtal fall där jämförelser kan göras en större population.
- Resultaten speglar att DigiLys har fått en tydligare fokus på kunskapsresultat snarare än kunskap och hälsa integrerat. Genomslaget bedöms genomgående vara större för elevernas kunskapsresultat än för hälsa och psykosocial miljö.

5.2 DigiLys innebär utmaningar på flera sätt

Att arbeta med DigiLys kan på många skolor, särskilt inledningsvis, innebära en stor utmaning. Modellen inbegriper stora delar av skolans verksamhet och berör i hög grad undervisningen, den mest fundamentala delen i verksamheten och pedagogernas profession. DigiLys kan i det sammanhanget upplevas som brutalt tydlig, i och med att resultaten av det

pedagogiska arbetet synliggörs i en färgkarta med röda, gula och gröna markeringar. För att tillgodogöra sig arbetet krävs öppenhet och prestigelöshet från pedagogerna. Om en skola präglas av ett mer traditionellt arbetssätt där varje lärare ansvarar för sin egen undervisning kan DigiLys-arbetet upplevas som ett inkräktande på pedagogens egen sfär. I intervjuer framkommer att det funnits ett motstånd mot arbetssättet på vissa skolor, och att det krävt tid och uthållighet för att bedriva det förändringsarbete som DigiLys innebär.

”Att se gruppen är något som vi kämpar med hela tiden i skolan. Det är inte ovanligt att man vill lägga det på enskilda elever. Lärarna är inte vana att titta på sin egen undervisning.” /Rektor

Därutöver kan DigiLys fokus på lärmiljön för gruppen snarare än på enskilda elevers förutsättningar innebära ett perspektivskifte som tar tid och är krävande. Det kan vara lättare att hitta förklaringar till röda/låga resultat i enskilda elevers hemförhållanden eller tänkbara diagnoser än i det egna pedagogiska arbetet. Under intervjuer och observationer framkommer att det ofta är en utmaning att hålla diskussionen på rätt kurs, så att det pedagogiska arbetet och lärmiljön står i fokus.

Slutligen innebär DigiLys att tid måste avsättas för genomförandet av tester, administration i verktyget samt analysmöten. I en pressad vardag kan detta upplevas som betungande. Utvärderingen visar att tiden som går åt till DigiLys-arbetet främst upplevs som ett problem i de fall medarbetarna inte ser något större värde av DigiLys.

Sammantaget kan dessa utmaningar leda till att det finns ett motstånd mot arbetssättet. Att bemöta och hantera dessa utmaningar är därför avgörande för ett framgångsrikt arbete.

5.3 Framgångsfaktorer

Resultaten i föregående kapitel visar på samtliga områden att det krävs tid för att DigiLys ska ge avtryck i verksamheten. Att ge arbetet tid att utvecklas är således en första grundläggande framgångsfaktor i arbetet. Nedan redovisas vilka ytterligare framgångsfaktorer som identifierats under utvärderingen.

5.3.1 Fokus på genomförandet så att nyttan av DigiLys framkommer

Utmaningarna som är kopplade till DigiLys hanteras bäst genom att arbeta målinriktat och medvetet med de olika momenten i DigiLys, så att nyttan av arbetet framkommer.

I utvärderingen framkommer ett tydligt samband mellan utvecklingen av skolornas arbete och genomförandet av DigiLys. De upplevda resultaten är större i de fall analysmötena bedrivs enligt intentionerna och om verktyget uppfattas som användarvänligt. Momenten som utgör DigiLys-modellen inverkar på varandra sinsemellan. Hur analysmötena fungerar påverkas bland annat av att testerna är relevanta och resultaten sammanställda på ett tydligt och översiktligt sätt, eftersom dessa är grunden för dialogen under analysmötena. Likaså är insatserna till stor del en följd av hur analysmötena bedrivs. Exempelvis, om dialogen under analysmötena utgår från forskning och teoretiska förståelsemodeller blir det också naturligt att insatserna har forskningsanknytning. På samma sätt är det rimligt att en diskussion kring enskilda elevers situation leder till insatser som riktar sig till dessa enskilda elever. Även om

alla moment i DigiLys kan få bäring på resultaten så är analysmöten det moment som ger tydligast avtryck, eftersom det är då det kollegiala lärandet sker.

5.3.2 Två funktioner avgörande för genomförandet – analysledare och rektor

Hur bör då skolorna arbeta för att genomförandet av DigiLys ska fungera som avsett? I utvärderingen framkommer att DigiLys-arbetet till stor del är beroende av två funktioner, nämligen analysledaren och rektor. Det är analysledaren som har det främsta ansvaret för att presentera resultaten och hålla dialogen på rätt spår. Det är i många fall också analysledaren som har ett särskilt ansvar för att vara insatt i och lyfta in relevant forskning i arbetet. Analysledaren behöver således ha kompetens inom flera områden. Pedagogiskt kunnande och ledarskapskompetens behöver kombineras med teknisk förmåga att åskådliggöra resultaten i Digi-verktyget på bästa sätt. Med tiden kan ansvaret för såväl dialogens inriktning och den teoretiska kopplingen i högre grad spridas mellan mötesdeltagarna.

För att såväl analysledare som övriga deltagare ska ha förutsättningar att göra ett gott jobb i DigiLys är rektor mycket viktig som ledare och möjliggörare. I rollen som ledare har rektor, parallellt med analysledarens ledarskap under analysmötena, ett ansvar att ange tonen för arbetet. I relation till den skarpa uppföljning som DigiLys innebär blir rektor särskilt viktig. I egenskap av chef behöver rektor sätta den ”hårda” uppföljningen i en kontext och visa förståelse för att klasserna har olika förutsättningar. Rektor har också ett särskilt ansvar att betona framsteg och gemensamt ansvar. I egenskap av möjliggörare är det viktigt att rektor organiserar praktiska lösningar kring administration av systemet, kalendarium samt analysledarens möjligheter till inläsning och förberedelser. En framgångsfaktor som framkommit i intervjuer är att rektor ser möjligheterna till effektivisering med hjälp av DigiLys genom att ersätta eller förenkla andra möten eller moment. Exempelvis kan klasskonferenser i de lägre årskurserna ersättas av analysmöten.

Under analysmötena kan och bör förslag till insatser utformas som involverar skolledningen. Rektor behöver därför vara beredd på att pröva nya lösningar när sådana förslag framkommer på analysmötena, exempelvis genom att ompröva organisatoriska lösningar och resursfördelning. Att skolledningen har beredskap för att pröva nya lösningar när behoven framkommer är viktigt, inte bara för att genomföra relevanta insatser. Det kan också vara ett sätt att ta tillvara det engagemang som uppstår. På skolor där rektor stödjer och möjliggör organisatoriska lösningar märks under skolbesöken ett ägandeskap och en trygghet vad gäller att utforma de lösningar som bäst kan möta de framkomna behoven. Drygt hälften (54 procent) av enkätrespondenterna menar att det, åtminstone huvudsakligen finns möjligheter att göra organisatoriska förändringar när behov framkommer. Var tionde person som besvarat instämmer däremot inte alls i att det skulle vara möjligt. I enkäten framkommer vidare ett tydligt mönster som indikerar att de personer som anser att skolledningen har skapat goda förutsättningar och visar att arbetet är prioriterat också i högre grad anser att analysmötena bedrivs i enlighet med intentionerna och att DigiLys leder till önskade resultat.

5.3.3 En gedigen och medveten implementeringsprocess behövs

De utmaningar och framgångsfaktorer som beskrivits bör, för ett framgångsrikt arbete, hanteras i en gedigen och medveten implementeringsprocess. Hur implementeringen fungerar får betydelse för analysledarens och rektors agerande, det påverkar hur de olika momenten i DigiLys fungerar, och hur verktyget uppfattas. Allt detta har i sin tur avgörande betydelse för resultaten.

Båda kommunerna Helsingborg och Landskrona har fattat beslut om att de vill arbeta med DigiLys, även om det till största del är frivilligt för de enskilda skolorna. För att undvika att arbetet blir alltför beroende av enskilda personer bör någon del i den centrala förvaltningen stå för stöd i implementeringsprocessen. Medan Helsingborg har en särskild grupp medarbetare (analysteamet) som arbetar med att stötta DigiLys-arbetet på skolorna hanteras DigiLys i Landskrona inom den generella projektorganisationen. Nedan redovisas några centrala erfarenheter från implementeringsarbetet i Helsingborg och Landskrona.

Gedigen introduktion till verktyget

Hur verktyget uppfattas av användarna påverkas i hög grad av hur verktyget har introducerats och implementerats. Att nyckelpersoner som ansvarar för introduktionen på skolorna har en god kännedom om verktyget och förmåga att hantera de olika funktionerna och möjliga problem är avgörande. I utvärderingen framkommer att såväl utbildning som löpande handledning behövs för att säkerställa att nyckelpersonerna har den kompetensen, vilket bedrivs i olika form i de två kommunerna. Likaså underlättar det om nyckelpersonerna från början har en god datorvana. Ytterligare en lärdom från implementeringsarbetet i kommunerna är att det kan vara bra att börja i liten skala för att kontrollera att såväl tekniska förutsättningar som kunnande finns på plats innan arbetet sprids till flera. På så sätt kan motstånd, till följd av inledande problem, undvikas.

Handledning och stöd till analysledaren

För att analysledaren ska fylla sin funktion väl och på så sätt främja ett framgångsrikt arbete krävs stöd i det inledande skedet. För analysledaren kan DigiLys innebära en ny ledarroll där oförutsägbara situationer och utmaningar uppstår, vilket gör behovet av stöd stort. Inom implementeringsforskningen betonas vikten av att användare av nya modeller inte bara får utbildning, utan även handledning med personlig återkoppling på arbetet.

Implementeringsforskningen beskriver också att processen att introducera ett nytt arbetssätt kan underlättas om det finns ett implementeringsteam med funktionen att säkerställa implementeringen, engagera organisationen och verka för en mottaglig miljö. Att som i Helsingborg låta ett centralt analysteam leda implementeringsarbetet på skolorna framstår därför som en viktig framgångsfaktor, vilket också bekräftas vid intervjuer och observationer. I Landskrona, där de generella implementeringsinsatserna varit begränsade till hanteringen av verktyget, blir genomslaget beroende av enskilda personer och situationen på enskilda skolor. Det finns med andra ord ingen central funktion som säkerställer att arbetet bedrivs som avsett, vilket innebär en betydande risk.

Adressera rektor

Rektorer i Helsingborg och Landskrona har varit involverade i DigiLys-arbetet i olika grad. På vissa skolor är det rektor som driver arbetet framåt medan andra överlåter största delen av

ansvaret till medarbetarna själva. Om rektor överlåter ansvaret att driva DigiLys till en medarbetare är det viktigt att den personen får tydligt mandat från rektor. Rektor behöver också ha full insikt om betydelsen av att ledningen bidrar till förankring samt skapar förutsättningar för organisatoriska lösningar. För att undvika personberoende krävs även här att den som driver implementeringen i kommunen säkerställer att så är fallet. Att som analysteamet ha återkommande möten med rektor under arbetets inledande fas är således en framgångsfaktor.

Även efter den första introduktionstiden finns behov av stöd från förvaltningen. Uppföljning av hur arbetet fungerar, är ett sätt att säkra att arbetet fortgår enligt plan. Ingen av kommunerna har ännu genomfört någon utvärdering, men planer på detta finns i Landskrona. I Helsingborg är det nätverk som analysteamet leder för specialpedagoger, som till stor del handlar om DigiLys, ett gott forum för ett mer långsiktigt stöd.

5.3.4 Synergier kan skapas med övrigt utvecklingsarbete

För att värdet av DigiLys ska bli så stort som möjligt är det avgörande att inspiration samt nya metoder och tillvägagångssätt hittar sin väg in i arbetet. Förutom att ge analysledare och eventuellt även pedagoger tid för inläsning är kompetens- och utvecklingsinsatser viktiga sätt att främja detta. På skolorna i Helsingborg och Landskrona görs på flera håll långsiktiga satsningar på genrepedagogik, vilket medfört tydliga synergier med DigiLys, då de på olika sätt ska stötta elevernas språkutveckling. Även inom matematik kan utvecklingsinsatser såsom Matematiklyftet bidra genom att stärka forskningsanknytning och nytänkande i DigiLys-arbetet. Med andra ord, skolornas kompetens- och utvecklingsinsatser behövs för att skapa innehåll till den struktur som DigiLys utgör.

5.4 Sammanfattningsvis

Att arbeta med DigiLys kan på många skolor, särskilt inledningsvis, innebära utmaningar. Arbetet enligt DigiLys kan på vissa skolor innebära ett perspektivskifte, mot en ökad transparens och ökat fokus på lärmiljön för gruppen snarare än på enskilda elevers förutsättningar. DigiLys kräver också att tid avsätts, vilket i en pressad vardag kan upplevas som betungande. Sammantaget kan dessa utmaningar leda till att det finns ett motstånd mot arbets sättet. Att bemöta och hantera dessa utmaningar är därför avgörande för ett framgångsrikt arbete.

För att analysmötena och övriga moment ska fungera har analysledaren och rektor avgörande roller. Analysledaren har det främsta ansvaret för att presentera resultaten och hålla dialogen på rätt spår. Analysledaren behöver således ha kompetens inom flera områden. Pedagogiskt kunnande och ledarskapskompetens behöver kombineras med teknisk förmåga att åskådliggöra resultaten i Digi-verktyget på bästa sätt. Rektor har ett ansvar för att betona vikten av arbetet samt att betona arbetets inriktning på lärande snarare än bedömning. I egenskap av möjliggörare är det viktigt att rektor organiserar praktiska lösningar kring administration av systemet, kalendarium samt analysledarens möjligheter till inläsning och förberedelser. För att minska risken för motstånd till följd av inledande problem kan det vara

bra att börja i liten skala och på så sätt kontrollera att såväl tekniska förutsättningar som kunnande finns på plats innan arbetet sprids till flera.

För att analysledare och rektor ska fylla sina funktioner väl och därigenom främja ett framgångsrikt arbete krävs i sin tur ett gediget implementeringsarbete med adekvat stöd i det inledande skedet av arbetet. Att som i Helsingborg låta analysteamet ge ledning och stöd framstår i utvärderingen som en viktig framgångsfaktor. Konkreta uppgifter för analysteamet/implementeringsteamet är, förutom handledning av analysledare, att få rektor att bli medveten om sin roll samt att bidra till förankring av arbetet inom skolan. Efter introduktionsfasen har de också en roll att stärka vidmakthållandet av arbetssättet genom kontinuerligt stöd samt uppföljning. Vikten av sådana team för att stödja framgångsrik implementering har ofta åskådliggjorts i forskningen om implementering. För att fylla DigiLys-arbetet med inspiration samt nya metoder och tillvägagångssätt är också skolornas övriga kompetens- och utvecklingsinsatser viktiga.